

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

PETRA KOBAL

Ženska poimenovanja poklicev

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

PETRA KOBAL

Ženska poimenovanja poklicev

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Saška Štumberger

Univerzitetni študijski program prve stopnje:
Slovenistika

Ljubljana, 2015

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Saški Štumberger za sodelovanje, natančno vodenje, spremljanje in strokovno pomoč pri pisanju diplomskega dela. Hvala tudi za vse nasvete iz vaše bogate zbirke znanja.

Posebna zahvala gre družini, ki mi je omogočila študij ter me oskrbela z znanjem, da lahko kot odrasla oseba v svet zrem kritično in samostojno. Zahvaljujem se tudi vsem prijateljem in študijskim kolegom ter kolegicam, ki so mi kakorkoli pomagali in svetovali na moji študijski poti.

In hvala tebi, Martin, za vso skrb, podporo, spodbudne besede in ljubezen ...

Hvala.

IZVLEČEK

Ženska poimenovanja poklicev

Ko se je položaj žensk v družbi spremenil in so se začele bolj množično udeleževati na trgu dela ter postajale konkurenčne moškim, smo za ženska poimenovanja poklicev potrebovali nova poimenovanja. Feminizacija ženskih poimenovanj poklicev je v jeziku in njegovi rabi povzročila spremembe.

V prvem delu diplomskega dela se nahaja teoretični del, ki obravnava predvsem tematiko spola v jeziku, besedotvorne postopke, vrste tvorjenk v slovenskem knjižnem jeziku in vidik, ki obravnava ženska poimenovanja za poklice v okviru besedotvorja. V diplomskem delu se dotaknem tudi uradovanih in pravnih vidikov, ki zapovedujejo enakovredno rabo poimenovanj poklicev obeh spolov. Opisane so tudi predlagane rešitve glede omenjene tematike, ki so jih zasnovali različni jezikoslovci. V svojem diplomskem delu sem se predvsem opirala na delo slovenske jezikoslovke Ade Vidovič Muha in njen prispevek k raziskovanju besedotvorja v slovenskem knjižnem jeziku.

V drugem delu diplomskega dela je prikazana analiza ženskih poimenovanj na listah kandidatk za županjo in kandidat, ki so kandidirale za mestne svetnice v Mestni občini Ljubljana za lokalne volitve leta 2014. Gradivo sem analizirala in poskušala ugotoviti, kakšno je stanje v slovenskem jeziku glede ženskih poimenovanj poklicev.

Ključne besede: ženska poimenovanja poklicev, spol, besedotvorje, raba ženskih poimenovanj poklicev

ABSTRACT

Feminine forms of nouns denoting professions

It was when the position of women in society changed and they began to play a wider role on the labour market and rivalled men that nouns denoting professions needed new designations. The feminisation of professions has triggered changes in the language and its use.

The first, theoretical part of the thesis focuses mainly on the topic of gender in language, word formation processes, types of derivatives in the Slovene literary language and the aspect dealing with the feminine forms of nouns denoting professions as part of the word formation process. Official and legal aspects, which require feminine and masculine nouns denoting professions to be used equally, are also mentioned. What is also described is the solutions to the topics discussed, proposed by various linguists. My thesis mostly relies on Ada Vidovič Muha, a Slovene linguist, and her contribution to the study of word formation in the Slovene literary language.

The second part of the thesis presents the analysis of the feminine forms on the mayor candidate voting lists as well as the lists of candidates running for municipal councillors in the City Municipality of Ljubljana local elections in 2014. I have analysed these lists and tried to figure out the situation in the Slovene language when it comes to feminine forms of nouns denoting professions.

Key words: feminine forms of nouns denoting professions, gender, word formation, the use of feminine forms of nouns denoting professions

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
1.1 Namen, predmet in cilj diplomskega dela	1
1.2 Raziskovalne hipoteze	2
1.3 Metodologija	3
1.4 Uporabljeni viri	3
2 SPOL V JEZIKU	4
2.1 Spol v slovenskem jeziku	4
2.1.1 Vrste opozicij in slovnični spol v slovenskem jeziku	5
2.2 Nezaznamovanost moškega spola	6
3 BESEDOTVORNI VIDIK	9
3.1 Besedotvorni algoritmi v slovenskem jeziku	10
3.1.1 Besedotvorni algoritem po Adi Vidovič Muha	10
3.2 Vrste tvorjenk	11
3.2.1 Sistemske tvorjenke	11
3.3 Povzetek besedotvornega dela, uporabnega za izbrano temo diplomskega dela	16
4 ŽENSKA POIMENOVANJA Z VIDIKA BESEDOTVORJA	17
4.1 Novejša poimenovanja za ženske osebe	18
4.2 Sociolingvistične ovire pri rabi ženskih poimenovanj poklicev	20
5 RABA OBOJESPOLNIH OBLIK POIMENOVANJA V SLOVENSKEM KNJIŽNEM JEZIKU	21
5.1 Pravni in uradovadni vidik poimenovanja ženskih poklicev	22
5.1.1 Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005-2013	22
5.1.2 Jezik prava v kontekstu poimenovanja ženskih poklicev	24
5.1.3 Standardna klasifikacija poklicev (SKP)	24
5.1.3.1 Sestavni deli SKP	25
5.2 Predlagane rešitve	25

5.2.1 Olga Kunst Gnamuš	25
5.2.2 Marko Stabej	26
5.2.3 Igor Ž. Žagar in Mirjam Milharčič Hladnik	26
5.2.4 Tončka Godina	27
6 RABA ŽENSKIH POIMENOVANJ V PREDSTAVITVENIH LISTAH KANDIDATOV IN KANDIDATK MOL ZA LOKALNE VOLITVE 2014	29
6.1 Kandidatke za županjo MOL	29
6.2 Kandidatke za svetnice Mestnega sveta MOL	30
6.2.1 SLS – Slovenska ljudska stranka	30
6.2.2 DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije	30
6.2.3 SNS – Slovenska nacionalna stranka	31
6.2.4 SD – Socialni demokrati	31
6.2.5 Lista Zorana Jankoviča.....	32
6.2.6 SMC – Stranka Mira Cerarja.....	33
6.2.7 Zeleni Slovenije, zeleni Ljubljane.....	33
6.2.8 NPS – Naprej Slovenija.....	34
6.2.9 Nova Slovenija – krščanski demokrati.....	35
6.2.10 Demokratska stranka	35
6.2.11 Solidarnost.....	36
6.2.12 Krščanski socialisti Slovenije.....	36
6.2.13 Združena levica (DSD, IDS, TRS).....	36
6.2.14 LDS – Liberalna demokracija Slovenije	37
6.2.15 SDS – Slovenska demokratska stranka	37
6.2.16 SED – Stranka enakopravnih dežel	38
6.2.17 Zelena koalicija	38
6.2.18 Krščanski socialisti.....	39
6.3 Primerjava med vsemi kandidatkami	39

6.4 Analiza ženskih poimenovanj	40
6.5 Primerjava glede na obrazila	41
6.6 Seznami posameznih poimenovanj po kategorijah	42
6.6. 1 Seznam ženskih poimenovanj	42
6.6.2 Seznam moških poimenovanj.....	44
6.6.3 Seznam okrajšanih poimenovanj.....	45
6.6.4 Seznam drugih poimenovanj	47
7 ZAKLJUČEK.....	48
7.1 Hipoteza 1: Pri kandidatkah na posameznih listah je več poimenovanj poklicev ženskega spola.....	49
7.2 Hipoteza 2: V izbranem gradivu, ki zadeva samo ženske kandidatke, ženska poimenovanja ne prevladujejo.	49
7.3 Hipoteza 3: Analiza volilnih kandidat bo pokazala, da bo poimenovanj, ki sodijo v kategorijo »okrajšava« in »drugo«, najmanj.	49
7.4 Hipoteza 4: Pri tvorbi ženskih poimenovanj za poklice se najpogosteje uporabljata priponski obrazili -ka in -ica.	51
8 POVZETEK	52
9 LITERATURA IN VIR.....	56
9. 1 Vir.....	56
9.2 Literatura	56
10 SEZNAM PRILOG IN PRILOGE	58
10.1 Legenda krajšav v diplomskem delu	58
11 IZJAVA O AVTORSTVU	59

KAZALO TABEL

Tabela 1: Kandidatke za županjo MOL	29
Tabela 2: Kandidatke stranke SLS	30
Tabela 3: Kandidatke stranke DeSUS	30
Tabela 4: Kandidatke stranke SNS.....	31

Tabela 5: Kandidatke stranke SD.....	31
Tabela 6: Kandidatke stranke Lista Zorana Jankoviča.....	32
Tabela 7: Kandidatke stranke SMC	33
Tabela 8: Kandidatke stranke Zeleni Slovenije, zeleni Ljubljane.....	33
Tabela 9: Kandidatke stranke NPS.....	34
Tabela 10: Kandidatke stranke NSi.....	35
Tabela 11: Kandidatke Demokratske stranke.....	35
Tabela 12: Kandidatke stranke Solidarnost.....	36
Tabela 13: Kandidatke za stranko Združena levica.....	36
Tabela 14: Kandidatke za LDS	37
Tabela 15: Kandidatke stranke SDS.....	37
Tabela 16: Kandidatke stranke SED	38
Tabela 17: Kandidatke stranke Zelena koalicija	38
Tabela 18: Navzkrižna primerjava vseh kandidatk	39
Tabela 19: Analiza ženskih poimenovanj	41
Tabela 20: Primerjava obrazil pri ženskih poimenovanjih.....	41
Tabela 21: Vsa ženska poimenovanja poklicev ter njihovo število pojavitev	43
Tabela 22: Vsa moška poimenovanja poklicev ter njihovo število pojavitev.....	44
Tabela 23: Vsa okrajšana poimenovanja poklicev ter njihovo število pojavitev	46
Tabela 24: Vsa poimenovanja poklicev, ki spadajo v kategorijo drugo in njihovo število pojavitev	47

1 UVOD

Ljudje smo bitja, ki se venomer srečujemo z novimi pojavi in ustreznimi besedami zanje, saj se življenje, pa tudi družba, v kateri živimo, nenehno spreminjata. Nove besede nastajajo tudi na področju zaposlovanja in poklicev, kar je seveda povezano z vedno novimi profili, ki se pojavljajo na trgu dela, pa tudi z novimi načini življenja, ki se jih ljudje sodobne družbe 21. stoletja poslužujemo.

Spraševala sem se, če problem poimenovanja poklicev obstaja tudi na področju slovenskega jezika. Dostopna literatura mi je pokazala, da problem sicer obstaja, a se rešitve in debate o področju sprožajo predvsem v okviru znanstvenega kroga strokovnjakov s tega področja.

Področje zaposlovanja je področje, kjer je neenakost med spoloma najbolj prisotna; najbolj so neenake obravnave deležne ženske. Neenakost med spoloma je mogoče najti v vseh družbah in kulturah. Kljub temu, da se lahko ženske v 21. stoletju na trgu delovne sile enakovredno merijo z moškimi, uporaba ženskih poimenovanj za profile poklicev žensk ni popolnoma samoumevna. Zanima me predvsem, kako je na področju slovenskega jezika s feminizacijo oz. uporabo ženskih poimenovanj in izogibanjem generični uporabi nezaznamovanega moškega spola, a s tem ne merim na splošni kontekst glede žensk in njihovega položaja, pač pa se osredotočam samo na slovnično-jezikovni vidik poimenovanja ženskih imen z vidika novejših leksike.

1.1 Namen, predmet in cilj diplomskega dela

V diplomskem delu se bom posvetila poimenovanjem ženskih poklicev v slovenščini. Izbrala sem si gradivo; tj. lista kandidatov in kandidatke za župana Mestne občine Ljubljana (v nadaljevanju MOL) ter lista kandidatov in kandidatke za člane Mestnega sveta MOL. To glasilo MOL so prejela vsa gospodinjstva v tej občini pred lokalnimi volitvami v letu 2014.

Glavni cilj mojega diplomskega dela je ugotoviti, kako je s feminizacijo na slovenskih tleh, kako se na to odziva slovenski jezik, kakšni so dejavniki in kakšna je jezikovna politika pri nas glede poimenovanja ženskih poklicev.

V prvem delu diplomskega dela bom predstavila teoretično podlago za raziskovanje takšnega problema; različne teorije, zagovornike in nasprotnike, itd. V prvem poglavju se bom

posvetila predvsem tematiki spola in nezaznamovanosti moškega spola v jezikovni rabi. Glavnina prvega dela diplomskega dela temelji na besedotvornih izpeljavah in različnih vidikih. Predstavila bom tudi vidik pravnega oz. uradovnega jezika, ki prav tako zajema problem feminizacije.

Drugi, empirični del, je namenjen analizi poimenovanj za ženske poklice. Odločila sem se za uporabo zgoraj omenjenega gradiva. Slednje sem uporabila prav zato, ker sem mnenja, da se prav medijski jezik najhitreje odziva na družbene spremembe, predstavlja nekakšne jezikovne smernice, obenem pa je zaradi dostopnosti informacij v 21. stoletju tudi med najbolj razširjenimi podkategorijami jezika, ki bralce dnevno privlači k prebiranju.

V sklepu bom povzela temeljne ugotovitve, do katerih bom prišla v teoretskem in empiričnem delu diplomskega dela, sprejela oz. ovrgla hipoteze in se mogoče dotaknila drugih vidikov, ki zadevajo to tematiko in bom do njih prišla skozi raziskovanje danega pojava.

Zbrano gradivo sem analizirala in poskušala ugotoviti, kakšno je stanje glede poimenovanj za ženske poklice. Obravnavala sem samo ženske kandidatke, potem pa sem njihova poimenovanja poklicev razvrstila v štiri različne kategorije. Na podlagi analize in ocene obravnavanih ženskih poimenovanj želim izpeljati nekatere temeljne ugotovitve o tvorbi takšnih poimenovanj v sodobnem slovenskem jeziku.

1.2 Raziskovalne hipoteze

Glede na obsežnost gradiva in zahtevanega krajšega obsega diplomskega dela po bolonjskem študijskem programu, sem si izbrala naslednje raziskovalne hipoteze:

1. Pri kandidatkah na posameznih listah je več poimenovanj poklicev ženskega spola.
2. V izbranem gradivu, ki zadeva samo ženske kandidatke, ženska poimenovanja ne prevladujejo.
3. Analiza volilnih kandidat bo pokazala, da bo poimenovanj, ki sodijo v kategorijo »okrajšava« in »drugo«, najmanj.
4. Pri tvorbi ženskih poimenovanj za poklice se najpogosteje uporabljata dodani obrazili -ka in -ica.

1.3 Metodologija

Metode, ki jih bom v diplomskem delu uporabila, so naslednje:

- Deskriptivna metoda
 - Ta zajema teoretični del besedotvornega dela slovenskega jezika.
- Metoda zbiranja
 - Ta zajema zbiranje gradiva. Gradiva sicer nisem zbirala iz več virov, saj je celotno gradivo zajeto v glasilu MOL.
- Metoda analize
 - Ta metoda je bila izpeljana na podlagi analize ženskih poimenovanj. Predvsem sem se posvetila besedotvornemu vidiku.

1.4 Uporabljeni viri

Viri, uporabljeni v diplomskem delu, so:

- Primarni viri
 - Med te sodijo študije knjig, člankov, monografij itd.
- Sekundarni viri
 - Ti zajemajo različne učbenike, enciklopedije, jezikovne priročnike itd.
- Gradivni viri
 - Med gradivne vire sodi glasilo MOL, letnik XV, številka 7. Glasilo je bilo izdano pred lokalnimi volitvami leta 2014.

2 SPOL V JEZIKU

Slovnični spol je oblikoslovna kategorija samostalniških besed. Obenem je tudi pomembna sestavina ujemalnih in navezovalnih skladenjskih pravil. Za večino indoevropskih jezikov v katerega spadajo tudi slovanski jeziki) velja, da poznajo dva spola (ženskega in moškega) ali tri spole (ženski, moški in srednji). Poudariti velja, da obstajajo tudi jeziki, ki slovničnega spola ne poznajo. Primer takega jezika je naš vzhodni sosed, tj. madžarščina.

Slovnični spol ima poleg oblikoslovne in skladenjske tudi prikazovalno, pomensko vlogo. Slovnični spol samostalnikov, ki poimenujejo bitja, ponavadi informira o naravnem spolu reference, slovnični spol samostalnikov, ki označujejo stvari, pa lahko kaže na določeno lastnost te stvari.

Izvor slovničnega spola, njegova motiviranost ter pomen obstoja tega pojava so pred časom močno burili duhove. Obstajajo različne teorije s tega vidika, večinoma s strani strokovnjakov kot so antropologi, pa tudi jezikoslovci. Funkcionalisti sicer navajajo, da je zanje kategorija slovničnega spola popolnoma nepotrebna; dokaz za to trditev naj bi bila prav madžarščina. Vseeno v večini jezikov slovnični spol obstaja, zato je predmet polemike predvsem odnos, ki se razhaja med kategorijo slovničnega spola in dejansko družbeno realnostjo.

Lahko bi rekli, da danes kategorija spola v jeziku vpliva tudi na družbo in odnose v njej. Prav zaradi takšne povezanosti je smiselno tematiko slovničnega spola v slovenskem jeziku smiselno razširiti na nekoliko širši problem, ki zadeva položaj moških in žensk glede poimenovanja poklicev.

2.1 Spol v slovenskem jeziku

V slovenskem jeziku ločimo tri slovnične spole (genus): moškega, ženskega in srednjega. Spol je inherenten samostalniškim besedam, potrjuje pa se z ujemanjem pridevniške besede in predikativov [...]. Slovnični spol se v slovenščini oblikoslovno izraža s končnicami, pri tvorjenkah tudi s priponskim obrazilom in končnico (Toporišič 1981: 262).

Primer:

Ona je visoka; On je visok.

Ona je **šla** v trgovino; On je **šel** v trgovino.

J. Toporišič v Slovenski slovnici (2004: 266) opredeljuje moški spol kot slovnično nezaznamovan spol nasproti slovničnemu ženskemu spolu. To si lahko razlagamo na način, da se v primerih, ko je načeloma jasno, za kateri naravni spol gre, samostalniške besede in oblike moškega spola lahko rabijo namesto ženske oblike, a ima ženska oblika poimenovanja poklicev vedno prednost, če le-ta obstaja.

V slovenskem jeziku ima večina samostalniških besed nemotiviran spol, ki je zato nepredvidljiv in se ga je treba naučiti skupaj s posamezno besedo. Pri teh besedah je spol zgolj slovnična kategorija (*mesto, vas, trg*). Pri nekaterih besedah slovnični spol izhaja iz naravnega (je biološko motiviran) in izraža pomensko sestavino »moško« oziroma »žensko«. Gre za poimenovanja oseb (*oče, mati*) in odraslih živali (*konj, kobila*), redko tudi rastlin (*lipa, lipnjak*). Vendar pa se tudi pri poimenovanju oseb in odraslih živali naravni in slovnični spol vedno ne ujemata. V določenih primerih spol ni motiviran, je pa deloma predvidljiv. Srednjega spola so navadno imena za mlade oziroma mladiče (*dete, dekle, tele, pišče*) in zaničljiva poimenovanja (*ženšče, revše*) (Toporišič 1981: 80, Toporišič 2004: 266–277).

Stvarem, pojmom in pojavom simbolično vedno pripisujemo moški ali ženski spol. Ko govorci to v jeziku razvrščamo na takšen način, nas s tem jezik sam omejuje, saj nam sam zase vsiljuje notranjo razporeditev, razvrstitev, ki jo moramo dosledno upoštevati. Povsem drugače je pri jezikih, ki slovničnega spola ne poznajo, npr. angleščina.

2.1.1 Vrste opozicij in slovnični spol v slovenskem jeziku

Leksemska opozicija	
Dopolnjevalni, protipomenski pari – različni podstavi za moški in ženski spol	Ženska/moški Deklica/deček

Oblikoslovna opozicija	
Feminativi: postopek tvorbe samostalnika ženskega spola s pomočjo dodajanja obrazila samostalniku moškega spola, tj. moška podstava + žensko obrazilo	Učitelj-ica Predavatelj-ica Referent-ka Pisatelj-ica Policaj-ka Administrator-ka

Maskulinativi: postopek tvorbe samostalnika moškega spola s pomočjo dodajanja obrazila samostalniku ženskega spola, tj. ženska podstava + moško obrazilo ¹	Gospodinj-ec
---	--------------

Epicena poimenovanja	
Poimenovanja ženskega ali moškega slovničnega spola se uporabljajo za oba biološka spola; ženska oblika je enaka moški	Žrtev Zakonec Otrok
Poimenovanje ženskega spola: prednostna referenca ali zaradi biološke funkcije ali zaradi družbenega vzorca, ki je vezan le na ženske ²	Nosečnica Dojilja Perica

Vir: Vidovič Muha 1997.

2.2 Nezaznamovanost moškega spola

Ker je diplomsko delo namenjeno tematiki ženskih poimenovanj poklicev želim obenem predstaviti tudi diskurz, ki se dotika nasprotne strani; zanima me, kako je z nezaznamovanostjo moškega spola v slovenskem knjižnem jeziku in kako ta vpliva na poimenovanja za ženske.

Nezaznamovani spol imenujemo tudi nevtralni, generični moški slovnični spol. Predvsem feministično usmerjene jezikoslovke in druge strokovnjakinje s sorodnih področij vidijo to podkategorijo kot izraz patriarhalnih odnosov v družbi, zato takšno rabo ostro zavračajo in se zavzemajo za obojespolno poimenovanje, ki bi upoštevalo tudi žensko navzočnost na trgu dela, pa tudi na splošno v družbi. Jezik, ki ne dovoljuje uporabe oblik za oba spola, feministke imenujejo jezik prezira.

Prav obojespolno poimenovanje pa lahko prinese tudi težave. Te se pojavijo predvsem zaradi ujemanosti.

¹ Maskulinativi so v slovenskem jeziku zelo redki.

² Teorija nam sicer dopušča tudi tvorbo moških poimenovanj, vendar je to manj pogosto, saj se takšna poimenovanja v jeziku ne rabijo. Dopuščamo možnost, da se bo zaradi različnih družbenih sprememb in usmeritev lahko v prihodnosti v jeziku potrebovalo tudi takšna poimenovanja.

Načeloma se pri poimenovanju oseb med slovničnima spoloma izraža tudi naravni spol, a tega ni moč posploševati, saj obenem poznamo tudi pravilo nevtralizacije spolov. Za nezaznamovanega velja moški spol; pa ne samo v slovenskem knjižnem jeziku, pač pa tudi drugod po svetu. Sklepamo lahko, da je takšna nezaznamovanost moškega spola vezana na zgodovinsko patriarhalno družbeno urejenost, ki je moške od vedno postavljala v nekoliko višje položaje.

M. Stabej (v Kozmik in Jeram 1995: 27) poudarja, da je nezaznamovanost moškega spola najočitnejša pri ujemanju med needninskim osebkom in povedkovim izrazom. Predstavil je tudi nekaj možnih rešitev za odpravo (ne)zaznamovanosti: uporaba srednjega spola, ukinitve dvojine in množine, idr. M. Stabej svoje prepričanje glede nezaznamovanosti moškega spola v slovenskem knjižnem jeziku utemeljuje s tem, da slovenska slovnična norma ni navajena na nesprejemljive primere ujemanj, do katerih bi lahko pripeljalo nepremišljeno ukinitve nezaznamovanosti moškega spola (*Moški in ženska sta šli na potep. Moški je šel na potep, hkrati je šla na potep tudi ženska.*) M. Stabej kot eno izmed možnih rešitev navaja uporabo srednjega spola, a jo takoj zavrne zaradi njene neuporabnosti; srednji spol ne more ustrezno nadomeščati generičnega moškega spola, ko govorimo o poimenovanju vršilca dejanja (Vd) ali vršilca lastnosti (VI).

Po drugi strani pa O. Kunst Gnamuš (1995) navaja kot možno rešitev t. i. množinski osebek. Pri množinskem osebkju gre za istovetenje govorca z drugimi udeleženci govornega položaja med sporazumevanjem. Če pogledamo to obliko podrobneje, vidimo, da je uporaba množinskega osebkja po drugi strani pogosto uporabljeno retorično sredstvo; uporabljajo ga politiki, govorniki, duhovniki, učitelji, vodstveni delavci in še mnogi drugi, ki se na ta način istovetijo s poslušalci, ljudstvom: *Zbrali smo se; Pogovarjali se bomo o ipd.* Vendar pa vseeno velja poudariti, da se kljub prisotnosti obeh spolov v nagovorjenih skupinah, največkrat uporabljajo oblike za moški spol. Množinski osebek ženskega spola je mogoč le, ko so sporočevalka in vse ostale udeleženke ženskega spola.³

³ Moja druga študijska smer na Filozofski fakulteti v Ljubljani je Pedagogika in andragogika, kjer v letniku prevladujemo dekleta; z izjemo enega fanta. Na predavanjih zato pri nekaterih profesorjih velja nenapisano pravilo, da nas profesorji in profesorice ne kličejo v stilu nezaznamovanega moškega spola, pač pa večinoma z žensko obliko, kljub prisotnosti enega študenta. Lahko se sklicujemo na to, da je ženska populacija na oddelku večinska. Kolegi pravijo, da jih načeloma takšna raba v okvirju predavanj ne moti.

Tudi ko poimenujemo samo eno osebo moškega ali ženskega spola lahko uporabimo generični, nezaznamovani moški spol, vendar nekoliko previdneje, saj, kot pravi T. Korošec (v Kozmik in Jeram 1995: 29), obstaja odvisnost od pragmatičnih okoliščin.⁴ To si lahko razlagamo na način, da morata oba, tvorec in naslovnik, čutiti generičnost sporočila.

T. Korošec (v Kozmik in Jeram 1995: 29) poudarja, da moški spol v ednini lahko označuje:

- Generično
 - Gre za koncept, idejo, ne pa za točno določeno osebo, naravni spol je nevtraliziran.
- Specifično
 - Gre za točno določeno osebo.

⁴ T. Korošec poda zanimiv primer z Radia, ko je napovedovalka poslušalce pozvala k glasovanju za najboljšega pevca. Poslušalci, ki so na radio poklicali, so navajali in glasovali izključno samo za moške izvajalce, zato se je napovedovalka kaj kmalu popravila in dopolnila, da misli z izrečenim tako pevce kot pevke.

3 BESEDOTVORNI VIDIK

Besedotvorje (Vidovič Muha 2011: 23) je veda o tvorbi novih besed. Uči nas, kako ustvariti nove besede oz. kako že ustvarjenim besedam določiti besedotvorno podstavo (BPo) in obrazila (O). Je blizu pomenotvorju, vendar tu ne delamo na pomenski, temveč na izrazni ravni. Vezano je tudi na morfologijo in skladnjo. Tvorjenke so nove besede, ki so nastale iz znanega besedišča.

Tvorjenje besed poteka po besedotvornih postopkih (izpeljevanje, sestavljanje, sklapljanje in zlaganje). Osnova besedotvornega postopka je skladijska podstava (SPo).

Skladijska podstava, ki je po A. Vidovič Muha definirana kot temeljna jezikovna struktura, ima v obrazilnih morfemih tudi pomenske ustrezničke svojim trem konstitutivnim prvinam – jedru, odvisnemu delu in slovničnemu pomenu, s katerim se odvisnostno oz. podredno razmerje izraža (prav tam: 7).

Besedotvorna podstava je del tvorjenke, ki je nastal iz neobraziljenih korenskomorfemskih besed v skladijski podstav. Lahko je že tvorjena; takrat je besedotvorna podstava nižje stopnje združena z novim obrazilom.

Besedotvorna podstava je del tvorjenke, na katero razvrščamo obrazila (Vidovič Muha 2011: 18). Je pretvorba tistih sestavin skladijske podstave, ki se ne obrazilijo. Besed za besedotvorno podstavo in obrazil ne izbiramo sami, pač pa je vse to že preko tvorjenke določeno v njeni skladijski pretvorbi, tj. skladijski podstavi (prav tam: 19).

Če naj bo skladijska podstava razločevalna glede na besedotvorne vrste, mora biti pretvorbena različna glede na obe osnovni sestavini tvorjenke – besedotvorno podstavo (BPo) in obrazilo (prav tam: 24).

Poznamo več vrst obrazil (prav tam: 24): priponska, medponska ali predponska. Obrazilo je nosilec besedotvornega pomena v širšem smislu. Tipična sredstva besedotvorja so obrazila, tipični proces pa obraziljenje. Obrazilni morfem je tisti morfem, ki ima moč tvorjenja novih leksemov, torej je besedotvoren.

Glede na morfemsko sestavo je lahko obrazilo eno- ali večmorfemsko; le-te zopet ločimo glede na predvidljivost razvrstitve obrazilnih morfemov na dvo- in več kot dvomorfemska (prav tam: 24).

Besedotvorni pomen nemodifikacijskih priponskih obrazil ali pripon je vedno lahko pretvorba le zaimkov ali glagolskih primitivov; samo te vrste leksemi izražajo pomensko vrednost, ki je ustrezna obrazilnim morfemom (prav tam: 19).

3.1 Besedotvorni algoritmi v slovenskem jeziku

Nove besede delamo po določenem sestavu velevanjskih pravil; tak sestav pravil imenujemo algoritem (Toporišič 2004: 156).

V slovenskem jeziku poznamo dva algoritma z vidika besedotvorja. Avtor prvega je J. Toporišič, avtorica drugega pa A. Vidovič Muha. V svojem diplomskem delu bom predstavila samo algoritem po A. V. Muha, saj sem se omejila predvsem na njeno raziskovanje in razlaganje besedotvornih postopkov.

3.1.1 Besedotvorni algoritem po Adi Vidovič Muha

A. V. Muha piše, da skladenjska besedotvorna teorija, iz katere izhaja, temelji na spoznanju, da je tvorjenka samo pretvorba definirane besedne zveze, skladenjske podstave (Vidovič Muha 2011: 15).

Model je prikazan linearno, formaliziran pa je z uporabo oglatih oklepajev. A. Vidovič Muha piše, da so z oklepaji zaznamovani tisti deli skladenjske podstave, ki se pretvarjajo v obrazilni morfe. Zaviti oklepaj zaznamuje slovnično pretvorbno vrednost obrazilnega morfema, oglati oklepaji pa zaznamujejo predmetnopomensko vrednost (prav tam: 19).

Podobno navaja tudi I. Stramljič Breznik, raziskovalka na področju besedotvorja, ki pravi, da v oglate oklepaje zapisujemo predmetnopomenske sestavine in slovnična razmerja v skladenjski podstavi, ki se pretvarjajo v obrazilo tvorjenke, v zavite oklepaje pa zapisujemo tista slovnična razmerja v skladenjski podstavi, ki se pretvarjajo v obrazilo ali v njegov del (Stramljič Breznik 2006: 29).

Velja omeniti, da A. Vidovič Muha pojma algoritem načeloma ne uporablja (Vidovič Muha 2011: 439).

Primeri:⁵

uči-telj $\leftarrow$ [tisti_{+z}, ki] uči [-ø], [] $\rightarrow$ -telj, uči-

bel-ec $\leftarrow$ [tisti, ki je] bel [-ø]; [] $\rightarrow$ -ec, bel-

brez-dom-ec $\leftarrow$ [tisti, ki je] {brez} dom{-a}, [] $\rightarrow$ -ec, { } $\rightarrow$ brez-, dom-

3.2 Vrste tvorjenk

Poznamo tri vrste tvorjenk: sistemske, sistemsko nepredvidljive in analogne tvorjenke. Vse so predstavljene v nadaljevanju.

3.2.1 Sistemske tvorjenke

Tem tvorjenkam zlahka določimo besedotvorno podstavo in obrazilo. Modele za posamezne tipe tvorjenk sem povzela po Adi Vidovič Muha, kot ga navaja v svoji monografiji Slovensko skladiščno besedotvorje iz leta 2011.

- Tvorjenke tipa (a)
 - Navadne izpeljanke, In (a₁)
 - V priponsko obrazilo se pretvarjata jedro in slovnični pomen.
 - Samostalniške tvorjenke
 - BPo je iz glagola: lov-ec $\leftarrow$ [tisti, ki] lovi [-ø], [] $\rightarrow$ -ec, lov-
 - Ker je BPo iz glagola, so tvorjenke izglagolske (prav tam: 31).
 - BPo je iz samostalnika: tvorjenke iz samostalnika je mogoče deliti na nekaj tipov glede na to iz česa je povedek prilastkovega odvisnika (prav tam: 32).
 - Besedilno različni realizirani predlogi, ki se posplošujejo z glagolom *povezovati se* oz. *biti v zvezi*.
 - peč-ar $\leftarrow$ [tisti, ki je v zvezi s] peč[-jo], [] $\rightarrow$ -ar, peč-
 - Iz zloženega povedka se obrazili glagol *imeti*, tvorjenka pa izraža lastnost koga/česa (prav tam: 32).

⁵ Za več primerov besedotvornega algoritma po Adi Vidovič Muha glej poglavje 3.2.1 Sistemske tvorjenke, kjer se poslužujemo tega orodja pri razdelitvi tvorjenk na posamezne tipe.

- grb-ec ← [tisti, ki ima] grb[-o], [] → -ec, grb-
- Glagol *biti* je v povedku BPo kraja/časa nahajanja (prav tam: 32).
 - imen-ik ← [tam, kjer so] imen[-a], [] → -ik, imen-
- V povedku je svojilni rodilnik.
 - očet-ov ← [tak, ki je (od)] očet[-a], [] → -ov, očet-
- Tip, ki ima v povedkovem določilu lahko tudi tvorjeni samostalnik z metonimičnim pomenom nosilca lastnosti, tudi stanja. Tvorjenka izraža lastnost (prav tam: 32).
 - grdob-ija ← [to, da je] grdob[-a], [] → -ija, grdob-
- BPo je iz pridevnika: bel-ec ← [tisti, ki je] bel [-ø]; [] → -ec, bel-
- Pridevniške tvorjenke
 - BPo je iz samostalnika: sosed-ski [-ø]; [ta, ki je v zvezi s] sosed[-om]; [] → -ski, sosed-
- Glagolske tvorjenke
 - BPo je iz samostalnika: gozdar-iti ← [biti] gozdar[-ø]; [] → -iti, gozd-ar-
 - BPo je iz pridevnika: bled-e-ti ← [postajati] bled[-ø]; [] → -e-ti, bled-
- Pri navadni izpeljavi samostalnika in pridevnika se iz SPo pretvarja v obrazilo 1. zaimensko jedro, njemu ustrezna vezniška beseda ter podstavno skladijsko razmerje, tip *lov-ec*, 2. poleg navedenih sestavin še vezni glagol, tip *bel-ec*, *grdob-ija* (prav tam: 33).
- Tvorjenke iz predložne zveze, Tpz (a₂)
 - V skladijski podstavi je predmetnopomenska beseda vedno v predložnem sklonu. Za tvorjenke je značilna dvomorfemska obrazila. Obrazilo je sestavljeno iz predpone in pripone, kar da predponsko-priponsko obrazilo. V pripono [] se pretvarja jedro z ustrezno vezniško

besedo, v predpono { } pa predlog z ustrezno sklonsko končnico (prav tam: 33).

- Predlogi so seveda homonimni s prostimi glagolskimi morfemi, slednji so kot taki globinsko krajevni/časovni prislovi. Razumemo jih kot pretvorbo predlogov, saj se v predpono pretvarjajo skupaj s končnico samostalnika – na formalni ravni je torej predpona pretvorba predloga in ustrezne (samostalniške) končnice, na pomenski ravni pa so predpone pretvorba prostega glagolskega morfema (prav tam: 68, 69).
- Samostalniške tvorjenke: brez-dom-ec ← [tisti, ki je] {brez} dom{-a}, [] → -ec, { } → brez-, dom-
- Glagolske tvorjenke: ob-kol-i-ti ← [dati] kol[-e] {ob}, [] → -i-ti, { } → ob-, -kol-

○ Medponsko-priponska zloženke, Zm-p (a₃)

- Samostalniške tvorjenke so iz glagola. V odvisnem delu SPo je katero izmed treh stavčnih razmerij; prisojevalno, vezavno ali primično. Obrazilo je dvomorfemsko, medponsko-priponsko. Podstava medponskega morfema je pretvorba enega izmed stavčnih razmerij, priponski morfem pa je pretvorba jedra SPo in njegovega slovničnega razmerja (prav tam: 33).
 - glav-o-bol-Ø ← [to, da] boli{-Ø} glav{-a}, [] → -o, { } → -o-, glav-
 - hrib-o-laz-ec ← [tisti, ki] lazi[-Ø] {po} hrib{-ih}, [] → -o-, { } → -o-, hrib-, -laz-
- Pridevniške tvorjenke so pretvorbeno dveh tipov (prav tam: 33):
 - Rodilniške zveze samostalnika in pridevniškega prilastka (gre za star tip tvornjenk): bel-o-polt-Ø ← [tak, ki je] bel{-e} polt{-i}, [] → -, { } → -o-, bel-, -polt-
 - Samostalniške zveze s pravim vrstnim pridevnikom (prevzet tvorbeni tip): denarn-o-gospodar-ski ← [tak, ki je v zvezi] {z} denarn{-im} gospodarstv{-om}, [] → -ski, { } → -o-, denarn-, gospodar-

- Tvorjenke tipa (b)

- Pri tem tipu zloženek gre za zlaganje z medponskim obrazilom, tj. BPo + Om + Bpo, nastanejo pa medponskoobrazilne zloženke.
- V medponsko obrazilo se pretvarja SPo, ki vedno izraža podredno razmerje med dvema samostalnikoma. Gre torej za tvorjenke iz podredne samostalniške zveze (prav tam: 34).
- Medponsko obrazilo je lahko samostojno (npr. sever-o-vzhod), lahko pa je tudi homonimno s končnico; tu gre za tvorjenke obrazilno-končniške homonije, npr. volt-ø-meter). Medponsko obrazilo lahko nastane iz vezave ali prisojanja.
- Takšne zloženke lahko delimo glede na pomen, iz katerega so nastale:
 - predložni rodilnik (snovnost, sestavinskost): avtokolona ← kolona {iz} avt{ov}
 - brezpredložni rodilnik (slovnični predmet): posojilodajalec ← [dajalec] posojil[a]
 - svojilni rodilnik: arterioskleroza ← skleroza {od} arterij{e}
 - predložni tožilnik (namembnost): kinooperater ← operater {za} kin{o}
 - mestnik (obstajanje, izvornost): jugovzhod ← vzhod {na} jug{u}
 - orodnik (spremstvenost): basbariton ← bariton {z} bas{om}
- Glede na izrazno podobo medponskega obrazila jih je mogoče ločiti na dve skupini (prav tam: 34):
 - Medponsko obrazilo je izrazno samostojno, skupina sodi med starejše (do konca 19. stoletja).
 - zob-o-zdravnik ← zdravnik {za} zob{-e}, { } → -o-, zob-, -zdravnik
 - Izrazno mlajše, homonimne s končnico, kar se potrjuje načeloma z dvonaglasnostjo.
 - golf-Ø-igrišče ← igrišče {za} golf{-Ø}, { } → -Ø-, golf-, -igrišče
- Tvorjenke tipa (c)
 - Mogoče jih je ločiti v dve skupini, povezuje pa ju dejstvo, da se v obrazilo pretvarja odvisni del SPo (prav tam: 34).
 - Modifikacijske izpeljanke, Im (c₁)
 - Ker gre za modifikacijski tip tvorjenk, ostaja besednovrsta opredelitev tvorjenke enaka motivirajoči besedi. Pri samostalniških modifikacijah

velja to tudi za spol, pri čemer pa je potrebno upoštevati dve predvidljivi izjemi (prav tam: 34):

- Pretvorba količinskega pridevnika več/veliko dosledno prenaša informacijo o spolu na priponsko obrazilo.
 - otroč-ad → [več/veliko] otrok[-Ø], [] → -ad, otrok-
- S spreminjanjem spola oz. z dvojno modifikacijo se dosega stopnjevana ekspresivnost.
 - vin(č)-ek ← [čustveno pozitivno] vinc[-e], [] → -ek, vinc-
- Pri tej vrsti tvorjenke gre za količinsko pridevniško besedo (več, večkrat, ...), lastnostni merni pridevnik ali pomensko vzporeden prislov (majhen, velik, ...) ali kakovostni pridevnik, ki izraža negativno oz. pozitivno čustveno razmerje (prav tam: 34).
- Samostalniške tvorjenke: glav-ica ← [majhna] glav[-a], [] → -ica, glav-
- Pridevniške tvorjenke: drob-c-en ← [zelo] droben, [] → -c-, drob-, -en
- Glagolske tvorjenke: korak-c-ati ← [drobno] korakati, [] → -c-, korak-, -ati
- Modifikacijske sestavljanke, Se (c₂)
 - Tudi tvorjenke, ki pretvarjajo v predponsko obrazilo prave vrstne pridevnike, ohranjajo spol motivivirajočega samostalnika nespremenjen (prav tam: 34).
 - Samostalniške tvorjenke: pra-domovina ← [nekdanja] domovina, [] → pra-, domovina
 - Tu se uvajajo predvsem pridevniki s pomenom časovne, prostorske, hierarhične razsežnosti (nekdanji, nižji, višji, ...).
 - Pridevniške tvorjenke: pra-star ← [zelo] star, [] → pra-
 - Glagolske tvorjenke:
 - Prislov časa (prej, ...): pred-pripraviti ← [prej] pripraviti, [] → pred-
 - Prislov kraja (pod, na, ...): na-pis-ati ← pisati [na], [] → na-
- Tvorjenke tipa (č)

- To kategorijo tvorjenk odlikuje priredno razmerje in številčna nedoločenost predmetnopomenskih besed. Obrazilo je v tem primeru pretvorba prirednega, in sicer vezalnega razmerja (prav tam: 35).
- V to kategorijo sodijo priredne zloženke, $BPo_1 + Om + BPo_2 + Om + BPo_3 + Om + \dots$
 - Bel-o-modr-o-rdeč $\leftarrow$ bel {in} moder {in} rdeč

(Vidovič Muha 2011: 31–35 in 65–76).

3.3 Povzetek besedotvornega dela, uporabnega za izbrano temo diplomskega dela

A. Vidovič Muha piše, da samo samostalniške tvorjenke tipa (a), torej s samostalniško vrednostjo zaimenskega dela jedra skladijske podstave – navadne izpeljanke, tvorjenke iz predložne zveze in medponsko-priponske zloženke – lahko ločijo besedotvorni pomen, če definiramo ta pomen zopet skladijsko – kot pretvorbo prvin pomenske podstave (propozicije) povedi. Možnost takšne pretvorbene povezave samostalniških in verjetno tudi glagolskih tvorjenk nam daje objektivna merila za določitev števila besedotvornih pomenov (Vidovič Muha 2011: 86).

Za vse samostalniške tvorjenke z besedotvornimi pomeni, ki izkazujejo pretvorbena povezava s pomenskopodstavnimi prvinami stavčne povedi (tvorjenke tipa (a)), velja, da lahko motivirajo tudi pridevnike s pomenom povezanosti (prav tam: 103).

S stališča besedotvornega pomena so zelo zanimive samostalniške, tudi glagolske tvorjenke tipa (a), torej s priponskim obrazilom (navadna izpeljava) oz. pripono (tvorjenje iz predložnih zvez, medponsko-priponsko zlaganje), nastalo s pretvorbo (samostalniškega) zaimka v jedru skladijske podstave tvorjenega samostalnika (prav tam: 84).

4 ŽENSKA POIMENOVANJA Z VIDIKA BESEDOTVORJA

Z vidika besedotvorja za tvorbo ženskih poimenovanj v slovenskem knjižnem jeziku ni večjih ovir. Novotvorjenke se včasih vseeno v konkretni rabi izkažejo za neprimerne, za kar obstajajo zelo različni vzroki, večino pa jih najverjetneje lahko pripišemo semantiki. Med vsemi vzroki je najpogostejši prav negativna konotacija ženske oblike.

B. Pogorelec piše, da pri poimenovanju novih poklicev, funkcij, nazivov in naslovov ženska poimenovanja ne bi smela biti vprašljiva, saj je tvorba ženskih poimenovanj v jeziku, ki ima za pomensko kategorijo (ženskega) spola izrazilo, morfem, v jeziku odprta, živa (Pogorelec, 1997: 4).

V slovenskem knjižnem jeziku sta najpogostejša dva besedotvorna načina za vpeljevanje novih tvorjenk, ko se moškemu poimenovanju naredi ženski par. Pri prvem načinu se priponsko obrazilo doda moškemu poimenovanju. Temu pojavu nato pravimo feminativ. Pri drugem načinu se priponsko obrazilo samo zamenja.

V primeru feminativov lahko govorimo o zakriti hierarhizaciji. Gre za poimenovanje ženske oz. njene poklicne dejavnosti, ki jo tvorimo iz istega poimenovanja dejavnosti moškega. Gre za časovno poimenovalno zaporednost, pogojeno z izhodiščno vezanostjo (poklicne) dejavnosti, pretežno ali celo samo na moško osebo, npr. *filozof-inja*, *učitelj-ica*, *arhitekt-ka* (Vidovič Muha 2011: 408).

Feminative tradicionalno besedotvorje uvršča med modifikacijske izpeljanke (npr. Toporišič, 1976). A. Vidovič Muha (2011: 409) pravi, da gre za navadne izpeljanke iz samostalnika z besedotvornim pomenom »nosilka povezave«.

A. Vidovič Muha (2011: 409) navaja naslednja obrazila, s katerimi tvorimo poimenovanja ženskih oseb:

-a: suž(e)nj-a

-(ar)ka: matemati(k)-ar-ka

-esa: klovn-esa

-ica: član-ica, lektor-ica, učitelj-ica

-inja: advokat-inja, vojak-inja

-isa: diakon-isa
-ja: gost-ja
-ka: alpinist-ka, dekan-ka, vaščan-ka
-(ov)ka: pek-ovka
-na: gospodič-na, kraljič-na
-ulja: vrag-ulja (Vidovič Muha 2011: 409).

T. Korošec svojo klasifikacijo, ki temelji na analizi poklicev v vojski, opredeli nekoliko manj obširno kot A. Vidovič Muha. Pravi, da feminativom najpogosteje dodajamo naslednja priponska obrazila:

- -a: suž(e)nj-a, župan(j)-a
- -ica: učitelj-ica, predavatelj-ica, natak-ica
- -inja: vojak-inja, biolog-inja
- -ka: administrator-ka, cvetličar-ka, sekretar-ka
- -(ov)ka: pek-ovka
- -na: kraljič-na
- -ulja: vrag-ulja (Korošec 1998: 78).

V drugo skupino sodijo poimenovanja, ki imajo za oba spola vzporedno podstavo, priponsko obrazilo pa se menja. Najpogostejši pari so:

- -ec/ka: igral-ec/ka
- -nik/nica: predsed-nik/nica
- -ik/ica: odvetn-ik/ica (prav tam: 78).

T. Korošec (prav tam: 78) ugotavlja, da se pri tvorbi ženskih poimenovanj za poklice, nazive, funkcije in naslove najpogosteje uporablja dodajanje obrazila -ka. Manj se pojavlja -ica, ostala obrazila, ki sledijo, pa niso tako pogosta kot -ka in -ica.

4.1 Novejša poimenovanja za ženske osebe

Jezik se skozi čas vedno spreminja, tudi zavoljo družbenih sprememb in govorcev jezika ter njihovega odnosa do le-tega. Spremembe v leksiki (predvsem nastajanje novih besed) niso pogojene samo z zunajjezikovno stvarnostjo. Poznamo več primerov, ko so vzniknili novi izrazi za že poimenovano razsežnost, novo poimenovanje pa ni bilo nujno takoj sprejeto; mogoče je bilo označeno celo kot ironično, vulgarno, slengovsko ali pogovorno. Sčasoma

lahko tudi takšne novitete postanejo v jeziku nevtralne, to pa se zgodi predvsem in zgolj zaradi rabe besede, k temu pa v največji meri pripomorejo prav govorci jezika, ki noviteto sprejmejo (ali zavrnejo).

Jezikovne novosti vznikajo v različnih časovnih presledkih na vseh ravneh, najbolj očitno pa se odražajo prav na področju leksike (Stramljič Breznik 2004: 348).

Neologizmi so besede, ki so nove. Neologizem je nova beseda, ki doslej v določenem jeziku še ni obstajala. To velja v primeru, ko gre za jezikovni odnos »nov pojem – novo poimenovanje«. Te so glede na nastanek lahko prevzete besede ali v celoti domače novotvorjenke. Neologizmi so torej vse tiste besede, ki imajo potencialno možnost postati enota langue, tj. imajo potencialno možnost vstopa v leksikalni sistem jezika, raziskujemo pa jih lahko glede na nastanek in vlogo, ki jo v jeziku opravljajo (prav tam: 350).

Neologija kot veda o raziskovanju novih leksemov lahko veliko prispeva k raziskovanju sprememb v leksikonih določenega jezika s pogojem, da se ne omejuje zgolj na popisovanje in zbiranje le-teh, temveč jih raziskuje glede na nastanek in vlogo, ki jo imajo v razmerju do že obstoječih besed (prav tam: 348–349).

Govorci venomer delajo oz. uporabljajo nove tvorjenke, a včasih na povsem nezavedni ravni. Besedišče in jezik kot celota sta živa organizma, zato se novotvorjenke vedno pojavljajo; nekatere so sicer bolj, nekatere manj sprejete za uporabo. Govorci velikokrat novo besedo srečajo, a jo pozabijo prav zaradi tega, ker ni uveljavljena.

Vse spremembe, tudi sistemske, so lahko le trenutna novost, kratkotrajna posebnost, popularna zanimivost, ko bi tako, kot je v jezik nenadoma prišla, iz njega po določenem času tudi izginila. Lahko pa se novo v jeziku [...] ustali in ostane. To se zgodi praviloma le v primeru, če v jeziku opravlja določeno vlogo, ki je drugo jezikovno sredstvo ne more ali ne zna opravljati dovolj ali tako dobro (Logar 2004: 176).

Novejše besedje oz. novejša leksika je tisto besedje oz. leksika, ki se je v slovenščini pojavilo oz. uveljavilo v obdobju približno zadnjih dvajsetih let (Gložančev 2009: 12). Glede na sodobne družbene razmere, pa tudi gospodarske in politične silnice, ki usmerjajo naš

življenje, lahko pričakujemo, vedno več novosti na tem področju, tudi pri tvorbi samostalniških tvorjenk za poimenovanje oseb.

4.2 Sociolingvistične ovire pri rabi ženskih poimenovanj poklicev

Iz do sedaj zapisanega vidimo, da slovenski jezik omogoča rabo ženskih poimenovanj, tj. da omogoča in nudi ustrezna jezikovna sredstva za feminizacijo poimenovanj delujoči oseb.

Večina moških poimenovanj že ima žensko vzporedno poimenovanje, če ga nima oz. če gre za novo nastalo poimenovanje, pa ga je po analogiji že obstoječih ženskih poimenovanj skoraj vedno moč narediti (Umek 2008: 43).

Jezikovno gledano torej večjih ovir ni. Vendar pa se moramo obenem zavedati, da je jezik logičen sistem, ki ni izoliran od njegovih uporabnikov in rabe; v jeziku venomer prihaja do vzajemnega vplivanja.

Šele tega zavedajoč se, lahko pojasnimo tako številne in še danes aktualne razprave o ženskih poimenovanjih, v katerih so sodelovali tudi strokovnjaki z drugih področij, npr. sociologi, psihologi, filozofi, itd. Lažje tudi razumemo feministično nasprotovanje »seksistični« rabi jezika, pri čemer je poudarek predvsem na rabi in ne na jeziku samem. Kljub temu, da ženska poimenovanja za poklice obstajajo, se jim slovenski govorci v rabi velikokrat raje izognemo, kot pa da bi jih uporabili. Govorci ženskih poimenovanj (kljub navidezni simetričnosti in enakovrednosti z moškimi poimenovanji) še vedno ne dojemamo kot popolnoma pomensko enakovrednih. Feminiziranje lahko pomeni tudi odvzeti vrednost, ironizirati, mu nadeti slabšalen prizvok, itd. Sociolingvistične ovire ne ovirajo procesa tvorjenja ženskih poimenovanj, pač pa njihovo dejansko rabo (prav tam: 43–44).

5 RABA OBOJESPOLNIH OBLIK POIMENOVANJA V SLOVENSKEM KNJIŽNEM JEZIKU

V tem poglavju diplomskega dela se sprašujem in raziskujem predvsem, koliko je raba obojespolnih oblik za poimenovanja človeškega, živega v slovenskem knjižnem jeziku sploh smiselna.

Ovire obojespolnih oblik ne izvirajo samo iz institucionalizacije, pač pa tudi iz preproste jezikoslovne narave. Slovenska skladnja temelji na ujemanju, prav to pa povzroča težave; onemogočena naj bi bila jasnost, razumljivost in natančnost besedila, v katerem se trudimo za uporabo obeh oblik.

Že kratek ogled geselskega članka v Slovarju slovenskega jezika (1997) za gesli »ženska« in dekle« nam povesta, da je prizvok povsem drugačen kot pri geselskem članku za »moški« ali »fant«. Že sam kvalifikator javen, torej *javna ženska*, ki implicira prostitutko, da drugačen prizvok.

Na ravni poimenovanj je mogoče govoriti tudi o nezaznamovanosti ženskega spola. To se pojavi predvsem, ko gre za poimenovanja čustvenih, navadno slabšalnih lastnosti. V slovenskem knjižnem jeziku so taka npr. *prismoda*, *reva*, *klepetulja* (Vidovič Muha 1997: 76-77).

M. Stabej (1997: 59–60) ne izrazi želje po uporabi obojespolnih oblik poimenovanja v slovenskem knjižnem jeziku. Opozarja na absurd, ki se ob tem rodi: je stalno obojespolno izražanje v temeljih jezikovnih zmožnosti sploh možno?

Uporaba generičnega spola je najbolj opazna in obenem tudi moteča prav v pravnih besedilih.

I. Ž. Žagar in M. Milharčič Hladnik v delu Neseksistična raba jezika (Kozmik in Jeram 1995: 10) pišeta, da je prav raba moških (le redko ženskih oblik) obremenjujoča tudi s psihičnega vidika. Lahko bi rekli, da je takšna raba jezika na nek način izključujoča za ene ali druge predstavnike spolov. Obenem opozarjata tudi na precej praktični vidik problema, saj lahko marsikateri osebi, ki si določenega dela želi opravljati, prav s takšno izključujočo jezikovno politiko glede poimenovanja poklicev jemljemo pogum. Marsikdo se boji, da bi se z

opravljanjem poklica, ki tradicionalno ni vezan na določen spol, preveč izpostavlil. Obenem pišeta tudi o tem, da raba samo enospolne oblike (v tem primeru moške) v besedilih različnega žanra implicira na tiho negacijo žensk, obenem pa tako zavrača potrjevanje njihovega obstoja, kar meji že na diskriminacijo, obenem pa je kršena pravica do enakopravnosti. Obenem je zamolčana dobra polovica populacija, tj. ženskih predstavnic. I. Žagar in M. Milharčič Hladnik poročata, da »[...] če žensk v jeziku ni, jih je pač toliko težje opaziti in se jim uveljaviti v javnem življenju« (Kozmik in Jeram 1995: 10).

Ženskam se zdi manjvredno, da se jih še danes, v demokratični družbi 21. stoletja, označuje z moško obliko poimenovanja. Opravljajo namreč ravno tako odgovorne in pomembne funkcije. Ženske, ki so raje poimenovane z moškim poimenovanjem, naj bi na ta način razkrivale kompleks manjvrednost, ki je vsekakor v nasprotju z mednarodnimi legitimnimi akti in zahtevami na pravnem, pa tudi jezikoslovnem področju.

5.1 Pravni in uradovadni vidik poimenovanja ženskih poklicev

5.1.1 Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013

Ustava Republike Slovenije opredeljuje Republiko Slovenijo kot demokratično, pravno in socialno državo, ki zagotavlja uživanje in uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsem, ne glede na narodnost, raso, spol, vero, politično in drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katero koli drugo osebno okoliščino (Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013 (ReNPEMZM) 2005: 2).

Ustava Republike Slovenije zajema tudi temeljna načela. Ta ne dopuščajo nikakršne diskriminacije v družbi.

S prepovedjo spolne diskriminacije je enakost žensk in moških priznana kot osnovno načelo demokracije in spoštovanja človekovih pravic in kot taka pogoj za socialno pravično in pravno državo (Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013 (prav tam: 2).

Z Zakonom o enakih možnostih žensk in moških, sprejetim leta 2002, je slovenski pravni red dobil tudi krovni zakon, ki določa skupne smernice oziroma temelje za izboljšanje položaja žensk in ustvarjanje enakih možnosti spolov na posameznih področjih družbenega življenja. Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, sprejet maja 2004, je še nadgradil pravno podlago za zagotavljanje enakega obravnavanja oseb na vseh področjih družbenega življenja, ne glede na osebne okoliščine, vključno s spolom (Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013 (prav tam: 2)).

Kot vidimo v zgornjem navedku, je tudi spol kategorija, po kateri lahko razločujemo in zato tudi diskriminiramo. Države podpisnice Konvencije o varovanju človekovih pravic in svoboščin iz leta 1994 so zato ustavno zavezane k temu, da Konvencijo in njena določila sprejemajo in se po njih ravnavajo.

Republika Slovenija je ratificirala ali pristopila k številnim mednarodnim sporazumom s področja varstva pravic žensk in enakega obravnavanja spolov ter se s tem zavezala k njihovem uresničevanju (Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013 (prav tam: 3)).

Integracija načela enakosti spolov je ključnega pomena za zagotavljanje enakosti spolov, saj se že pri pripravi predpisov in drugih ukrepov, ki posegajo na področja, pomembna za ustvarjanje enakih možnosti, upošteva specifični položaj žensk in moških ter vpliv politik na oba spola (Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013 (prav tam: 13)).

Iz Resolucije je razvidno, da se naša država, kot podpisnica mednarodnih dokumentov, zavzema za enakopravnost med spoloma, obenem pa tudi za integracijo načela enakosti. Prav integracija je ključnega pomena, saj se na temu konsenzu v nadaljevanju ne gradi le na človekovih pravicah, pač pa se ta diskurz prenese tudi v samo družbeno stanje in mišljenje ljudi, ki prebivajo v določeni družbi. Obenem to kaže tudi demokratičen odnos države do njenih državljanov in državljanek, hkrati pa se lahko ob bok postavljamo tudi drugim državam sodobnega sveta, ki imajo takšne pravilnike in pravne akte z vidika poimenovanja in enakosti pravic moških in žensk v svojem družbenem kontekstu vpete že dalj časa in so nam lahko za zgled.

5.1.2 Jezik prava v kontekstu poimenovanja ženskih poklicev

Jezik prava je jezik zakonov in zato posledično jezik države. Njegova temeljna značilnost je (oz. naj bi bila), da je vezan na jasno in razločno govorico. L. Kreft (v Kozmik in Jeram, 1995: 47) opozarja na razlike med jezikom prava in jezikom ljudstva, tj. jezik javne govorice, ki ga uporabljamo vsi govorci določenega jezika.

Feminizacija v jeziku oz. raba ženskih oblik v imenovanju poklicev je v Sloveniji prvič omenjena leta 1995 (Umek 2008: 58)

Uvajanje obojespolnih oblik je po L. Kreftu (v Kozmik in Jeram, 1995: 47) del jezikovne politike. Ugovori, ki se sklicujejo na neracionalnost ali neprimernost oz. nerodnost izraza, ne morejo vzdržati. Za vsak poklic, ki ga lahko zasedata oba spola – torej za vse, saj država pravno ne pozna deljenih poklicev in omejitev glede izbire – moramo imeti oba izraza, moškega in ženskega. Obenem se s tem določim izvaja tudi ena izmed temeljnih človekovih pravic, ki pravi, da imamo vsi ljudje enake možnosti, tj. možnosti za zasedanje določenih funkcij. Obenem lahko z uporabo samo moških poimenovanj opozorimo tudi na to, da se s tako ozko izbiro poimenovanj ob absolutnem vedenju in poznavanju obeh spolov na nek način zanika ženski spol in hkrati tudi edinstvenost oseb, ki jih ženski spol zaznamuje.

5.1.3 Standardna klasifikacija poklicev (SKP)

Republika Slovenija v okviru Statističnega urada RS vodi in ureja strežnik KLASJE, ki je zbirka klasifikacij in nomenklatur za administrativne zbirke podatkov in izvajanje državne statistike.

SKP (Statistični urad Republike Slovenije 2008) je obvezen nacionalni dokument. Ta standard se uporablja pri evidentiranju, zbiranju, obdelovanju, analiziranju, posredovanju in izkazovanju podatkov, pomembnih za spremljanje stanj in gibanj na trgu dela v Republiki Sloveniji. SKP se uporablja za razvrščanje dela v poklice v uradnih oz. administrativnih zbirkah podatkov in v statističnih raziskovanjih.

Poklic (prav tam) je statistično-analitična kategorija, v katero se razvrščajo dela, ki so podobna po vsebini in zahtevnosti.

SKP (prav tam) temelji na mednarodni standardni klasifikaciji poklicev ISCO-88, ki jo je kot mednarodni standard v svoji Resoluciji III na 14. mednarodni konferenci statistike dela leta 1987 sprejela Mednarodna organizacija dela (ILO).

5.1.3.1 Sestavni deli SKP

Sestavni deli SKP so naslednji (prav tam):

1. klasifikacijski sistem poklicev je hierarhični sistem skupin poklicev, v katerega so razvrščeni za Slovenijo pomembni poklici,
2. opisi skupin poklicev vsebujejo kratke opise najznačilnejših nalog oziroma tipičnih vrst del, značilnih za poklice, razvrščene v posamezne skupine poklicev,
3. kodirni seznam poklicev je sistematični in abecedni seznam poklicev iz SKP, kateremu so dodani še sinonimi poklicev, podrobnejše razdrobitve poklicev v smislu ožitve področja ali predmeta dela in eksemplarični primeri poklicev v smislu lažjega razumevanja vsebine posamezne skupine poklicev. Vsi tovrstni poklici v kodirnem seznamu imajo enako kodo kot posamični poklic v klasifikacijskem sistemu poklicev, kateremu so dodani.

Iz SKP (prav tam) je razvidno, da za vse trenutno obstoječe poklice obstajata tako moška kot ženska oblika poimenovanja.

5.2 Predlagane rešitve

5.2.1 Olga Kunst Gnamuš

O. Kunst Gnamuš (1995) predlaga, da bi bila formalna besedila napisana v dvospolni obliki, v konkretnih primerih pa bi se rabila samo ena različica in sicer tista, ki ustreza posameznemu referentu oz. bralcu teh formalnih besedil. Obenem ugotavlja, da so s samostalniki moškega spola pogosteje poimenovane ženske, ki zasedajo v družbi višje položaje, npr. *Predsednik organizacije je postala Marija Novak*. Za to lahko krivimo t. i. načelo pogostnosti. Opravilo, ki so ga pogosteje opravljale predstavnice nežnejšega spola, je poimenovano s samostalnikom ženskega spola, čeprav je povsem možno, da v konkretnem primeru označuje moškega, opravilo, ki so ga opravljali moški, pa je poimenovano s samostalnikom moškega spola, čeprav lahko označuje tudi žensko. Primer uporabe načela pogostnosti je ponazorjen z zgledom J. Toporišiča (v Kunst Gnamuš 1995): *Danes bom jaz kuharica, ti, žena, pa kosec*.

5.2.2 Marko Stabej

M. Stabej je v povezavi s poimenovanji oseb večinoma zavračal težnjo po uporabi obojespolnih poimenovanj. Opozarjal je predvsem na absurdnost takšnih rešitev⁶, ki ne peljejo nikamor (Stabej 1997: 60).

»[...] obojespolna redakcija je temeljito načela celo vrsto jezikoslovnih, besedilnih, stilističnih in pravnih uzualnosti; nismo pa bili prepričani, ali res postavljamo smiselni novi uzus, ki bo pravno in jezikovno lahko stal in obstal« (prav tam: 66).

S Stabejevim prispevkom k tematiki in kolumno z naslovom *Kdaj bodo lastovci ponosno in svobodno letali ob lastovkah* iz leta 1995 se je končala tudi večja medijska polemika glede obojespolnih poimenovanj, ki se je začela v 90. letih prejšnjega stoletja.

5.2.3 Igor Ž. Žagar in Mirjam Milharčič Hladnik

I. Žagar in M. Milharčič Hladnik (Kozmik in Jeram 1995: 11) predlagata naslednje 4 rešitve:

1. Uporaba obeh oblik, tj. moške in ženske
 - a. Primer: študent oz. študentka; študent/študentka, študent/-ka
 - i. Zadnjo obliko, tj. študent/-ka, lahko uporabljamo le pisno.
2. Uporaba nevtralne oblike
 - a. Primer: nosilec oz. nosilka → oseba, ki je nosilka
3. Uporaba kreativne metode
 - a. Pri tej metodi se izognemo monotonosti, neberljivosti itd., saj izmenično uporabljamo dvojino, moško ali žensko obliko ...
4. Pravna definicija
 - a. Pri tej rešitvi se ponavadi pisec na začetku ali koncu besedila zagovarja, da se (ponavadi) moška oblika nanaša tako na moške kot na ženske predstavnice.
 - b. Primer: Z »uslužbencem« so razumljeni vsi sodelavci ali sodelavke ministrstva.

⁶ Stabej je leta 1995 s strani MOL prejel nalogo, da vse določbe poslovnika Mestnega sveta MOL spremeni tako, da bo uporabljena dvospolna oblika za vsa poimenovanja. Zaradi zadržkov in svoje avtonomnosti ter strokovnosti kot jezikoslovec je nalogo zavrnil, Mestnemu svetu pa je obenem odsvetoval prestrukturiranje poslovnikov v oblike obojespolnih poimenovanj.

Generična oblika moškega spola je največkrat uporabljena prav v pravnem in uradovalnem jeziku. Le z nezaznamovanim slovničnim spolom bi lahko odpravili težave na tem področju. Funkcija, poklic, naslov ali naziv bi nato označevala nekaj, kar je razumljeno v najširšem smislu in posledično označuje katerokoli osebo, ne glede na njen biološki spol. S tem se v veliki meri izognemo tudi diskriminaciji.

Strokovnjaki sicer opozarjajo, da nevtraliziranje pravnega besedišča, zakonov, predpisov in pravilnikov ne more biti razumljeno kot nepriznavanje razlik med spoloma. Glede na temeljne pravice in svoboščine, ki jih ima vsak človek, so v skladu z ustavno določenimi pravicami do enakosti, enakovrednosti, itd., vsakomur dostopne vsi poklici.

Po drugi strani pa ne gre za čiste zakone, predpise in pravilnike glede rabe takšnih poimenovanj v dvospolni obliki, pač pa tudi za manire posameznika. Spremembe v smeri manj seksistične uporabe jezika ne more biti zaukazana s strani države in uzakonjena v pravnih aktih, dokler govorci sami ne ponotranjijo težnje po tem, da sta spola že v svojem bistvu enakovredna, prav tako pa se to prenaša po analogiji tudi na poimenovanja, ipd. Uporaba jezika je vedno odvisna od vsakega posameznika posebej, veliko pa k temu pripomore tudi kultura, v kateri odraščamo in z njo živimo.

5.2.4 Tončka Godina

T. Godina (v Kozmik in Jeram 1999) je slavistka, ki se ukvarja predvsem s komuniciranjem v medijih in retoriko. Vodi tudi različna izobraževanja in usposabljanja v okviru delovanja Radia Slovenije. Pravi, da moramo biti na rabo jezika zelo pozorni, saj ta vedno ne omogoča enakopravnega odnosa med ženskim in moškim spolom, obenem pa poudarja, da se moramo v rabi vedno zavedati tudi sporočilnosti, ki je ena najpomembnejših lastnosti jezika.

T. Godina (v Kozmik in Jeram 1999) piše, da ni vedno pomembno, kaj želi nekdo sporočiti, pač pa kako nas naslovnik razume oz. nas je pripravljen razumeti. Po njenem mnenju je slovenski knjižni jezik dovolj bogat, da iskanje ustreznih mehanizmov in kriterijev za učinkovito in razumljivo komunikacijo, ne bi smelo predstavljati težav. Po mnenju T. Godina je v pravnih in upravnih dokumentih mogoče sorazmerno hitro uvajati popolnoma enakovredno rabo oblik za oba spola, nekoliko bolj zapletena pa se ji zdi raba na področju življenja, poslovanja in komuniciranja.

Opozarja tudi na zmanjšano vrednost jezika, ki se vzpostavlja z vsakokratno uporabo moške in ženske oblike:

Ne smemo tudi pozabiti, da postanejo poslušalci oziroma bralci nestrpni, če nismo jezikovno racionalni in jasni. Zato ponavljanje besed, v našem primeru samo zato, ker smo ljudje pač dveh spolov, jezikovno enostavno ni vedno produktivno. Tekst, govor postane obremenjen z istimi besedami v dveh oblikah, celo slabše razumljiv, vsebina pa se ne dograjuje logično, hitro in zanimivo. Na ta način poslušalca, bralca enostavno izgubimo (v Kozmik in Jeram 1995: 22).

6 RABA ŽENSKIH POIMENOVANJ V PREDSTAVITVENIH LISTAH KANDIDATOV IN KANDIDATK MOL ZA LOKALNE VOLITVE 2014

V gradivu sem po posameznih listah kandidatov najprej označila samo ženske kandidatke ter s tem izločila vse moške kandidate. Potem sem pod kategorijo »poklic« pri posamezni kandidatki določila, kakšno je poimenovanje. Določila sem štiri kategorije; raba ženskega poimenovanja, moškega poimenovanja, okrajšava in drugo. Nato sem seštelala števila posameznih poimenovanj in izračunala odstotek, ki ga poimenovanje zaseda samo med ženskimi kandidatkami.

V kategoriji drugo so se pojavljala poimenovanja, ki za našo analizo ženskih poimenovanj poklicev niso relevantna. Naj naštejemo nekaj primerov: osnovna šola, srednja ekonomska šola, srednja izobrazba, višja izobrazba, gostinstvo, srednja poklicna in strokovna šola ... Vsa našeta poimenovanja ne opredeljujejo poklica, pač pa v večji meri opredeljujejo izobrazbo kandidat. Poimenovanj zato ne morem šteti v nobeno od ostalih kategorij.

6.1 Kandidatke za županjo MOL

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	1	25
Moško poimenovanje	2	50
Okrajšava	1	25
Drugo	0	0
Skupaj	4	100

Tabela 1: Kandidatke za županjo MOL

Kot vidimo iz zgornje tabele, se je kar polovica kandidat odločila za moško poimenovanje svojega poklica. Navedeni sta: pedagog in grafičar. Žensko poimenovanje je samo eno, tj. ekonomistka. Pod kategorijo okrajšava spada poimenovanje dipl. inž. elektrotehnike.

Iz tabele je razvidno, da kar polovica kandidat na listi za župana/županjo MOL uporablja moško obliko poimenovanja za svoj poklic. Za obe moški poimenovanji imamo v slovenskem jeziku tudi žensko poimenovanje, tj. pedagoginja in grafičarka oz. tehnologinja ali tehnica v grafični industriji.

Žensko poimenovanje ekonomistke nam pokaže, da se pojavi značilno obrazilo -ka.

6.2 Kandidatke za svetnice Mestnega sveta MOL

6.2.1 SLS – Slovenska ljudska stranka

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	3	21,4
Moško poimenovanje	5	35,7
Okrajšava	5	35,7
Drugo	1	7,2
Skupaj	14	100

Tabela 2: Kandidatke stranke SLS

Na listi SLS prevladujejo moška poimenovanja (organizator, trgovski poslovodja, blagovni referent, gimnazijski maturant) in različne okrajšave (mag. poslovnih ved, mag. farmacije, inž. matematike). Za vsa moška poimenovanja v slovenskem jeziku obstajajo tudi ženska poimenovanja (organizatorka, poslovodkinja, referentka, maturantka).

Pod drugo navajam primer za poklic »osnovna šola«, kar bi morebiti lahko šteli v kategorijo izobrazba, če bi le to proučevali, nikakor pa ne pod poimenovanja poklicev.

Pojavitev v kategoriji okrajšava in drugo je glede na poimenovanja po spolu najmanj.

Vsa tri ženska poimenovanja, ki se pojavljajo na listi (uslužbenka, ekonomistka in zgodovinarica), so tvorjenke tipa A, in sicer navadne izpeljanke (In). Vsa imajo obrazilo -ka, ki je po T. Korošcu najpogostejše pri tvorbi ženskih poimenovanj za poklice.

Menim, da raba poimenovanja ni povezana s poklicnimi področji kandidatk, saj so le-ta zelo različna.

6.2.2 DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	9	42,9
Moško poimenovanje	5	23,8
Okrajšava	1	4,7
Drugo	6	28,6
Skupaj	21	100,0

Tabela 3: Kandidatke stranke DeSUS

Na listi DeSUS prevladujejo ženska poimenovanja poklicev, ki so naslednja: ekonomistka, magistra ekonomije, pravnica, računovodkinja, medicinska sestra, administratorica in šivilja.

Ženskim poimenovanjem po številu sledi kategorija drugo, kjer so se pojavljala poimenovanja, kot npr: višja izobrazba, srednja izobrazba, visoka šola – jezikoslovje ipd. Teh primerov zagotovo ne moremo šteti v nobeno drugo kategorijo, saj so to zgolj opisi dosežene izobrazbe, ne pa poimenovanja poklicev, ki jih v diplomskem delu analiziram.

Na listi se glede na celoto pojavi tudi skoraj četrtina moških poimenovanj, ta so: tehnik, pravnik in kontrolor. Za vsa navedena poimenovanja poznamo tudi ženske oblike, ta so: tehnica, pravnica in kontrolorka. Prvi dve poimenovanji vsebujeta obrazilo -ica, zadnje pa obrazilo -ka; obe obrazili sta med najpogostejšimi pri tvorbi ženskih poimenovanj.

6.2.3 SNS – Slovenska nacionalna stranka

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	2	40
Moško poimenovanje	2	40
Okrajšava	0	0
Drugo	1	20
Skupaj	5	100

Tabela 4: Kandidatke stranke SNS

V listi stranke SNS je število ženskih poimenovanj (dijakinja in komercialistka) enako številu moških poimenovanj (poimenovanje tehnik se pojavi dvakrat). V slovenskem jeziku imamo tvorjenko iz tehnika, tj. tehnica. V kategoriji drugo se pojavi »mmngment (tour)«, česar ne moremo šteti pod poimenovanje poklica. V navedenem poimenovanju manjkajo samoglasniki, a smo pustili citirano obliko poimenovanja iz liste kandidatov MOL, čeprav manjkajo samoglasniki, saj se nam zdi verodostojno, da so navedene nespremenjene oblike, pa čeprav slovnično niso povsem pravilne.

V kategoriji drugo in okrajšava se pojavi najmanj poimenovanj.

6.2.4 SD – Socialni demokrati

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	13	61,9
Moško poimenovanje	3	14,3
Okrajšava	5	23,8
Drugo	0	0
Skupaj	21	100

Tabela 5: Kandidatke stranke SD

Na listi stranke SD se več kot polovica kandidatk poklicno opredeljuje z ženskim poimenovanjem. Ta so naslednja: pravnica, knjižničarka, novinarka, socialna delavka,

medicinska sestra, upravno-administrativna tehnica, organizatorica dela in profesorica. Določena ženska poimenovanja, kot npr. pravnica, se ponovijo večkrat.

Največ ženskih poimenovanj vsebuje obrazili -ica in -ka, ki sta med najpogostejše rabljenimi pri tvorbi ženskih poimenovanj.

Najmanj je moških poimenovanj; tehnik in računovodja. Za obe poimenovanji imamo primerne ustreznice za ženski spol; tehnica in računovodkinja.

Pojavi se tudi za skoraj četrt okrajšav, npr. dipl. pedagog. in prof. zgod., dip. ekonom. spec., prof. sloven. in lit. Pri takšnih primerih, kjer so poimenovanja okrajšana, ne moremo določiti spola.

Stranka SD se z 61,9 % na lestvici glede na rabo ženskih poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na drugo mesto (za LDS).

Stranka SD se z 14,3 % na lestvici glede na rabo moških poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na predzadnje mesto. Le-to si deli z NSi.

6.2.5 Lista Zorana Jankoviča

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	9	45
Moško poimenovanje	5	25
Okrajšava	4	20
Drugo	2	10
Skupaj	20	100

Tabela 6: Kandidatke stranke Lista Zorana Jankoviča

Na seznamu LZJ se skoraj polovica kandidat (45 %) glede poklicnega področja opredeljuje z ženskim poimenovanjem. Poimenovanja so naslednja: sociologinja, ekonomistka, profesorica, zdravnica, magistra, dirigentka, pravnica, socialna delavka, magistrica. Še vedno se največ poimenovanj za ženske tvori s pomočjo obrazil -ica in -ka.

Četrtnina je moških poimenovanj, ta so: zgodovinar, organizator dela, gimnazijski maturant, ekonomist, doktor medicine. Za vsa navedena poimenovanja obstajajo ženska različice, npr.: zgodovinarica, organizatorica, maturantka, ekonomistka, doktorica medicine.

Petina poklicnih opredelitev kandidatk spada v kategorijo okrajšave (npr. prof. športne vzgoje), kjer spola ne moremo razločiti, desetina opredelitev pa sodi v kategorijo drugo (srednješolska in gostinstvo), česar ne moremo upoštevati kot relevantno opredelitev poklica.

6.2.6 SMC – Stranka Mira Cerarja

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	8	38,1
Moško poimenovanje	4	19
Okrajšava	9	42,9
Drugo	0	0
Skupaj	21	100

Tabela 7: Kandidatke stranke SMC

Na listi SMC je opaziti največ okrajšav (dr. med. spec., mag. znanosti, itd.), ki jim ne moremo določiti spola; sledijo jim ženska poimenovanja (ekonomistka, politologinja, novinarka). Ženska poimenovanja v večini primerov vsebujejo obrazilo -ka, ki je tudi sicer najbolj razširjeno, obenem pa se pojavlja tudi obrazilo -inja, ki ga do sedaj (razen v primeru »dijakinje«, ki načeloma ni poklic) ni bilo opaziti.

Moških poimenovanj je za polovico manj kot ženskih. Ta so: informatik in kemijski, upravni ter ekonomski tehnik. Za vsa navedena moška poimenovanja obstajajo tudi ženske oblike (informatičarka in tehnica).

Opažam, da se okrajšave v SMC večinoma pojavljajo pri poklicih, ki izhajajo iz akademskih voda in bolj zahtevnih študijev, kot npr. medicina, pravo. SMC je tudi na prvem mestu glede na število uporabljenih okrajšav na listi kandidatk.

6.2.7 Zeleni Slovenije, zeleni Ljubljane

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	3	37,5
Moško poimenovanje	2	25
Okrajšava	3	37,5
Drugo	0	0
Skupaj	8	100

Tabela 8: Kandidatke stranke Zeleni Slovenije, zeleni Ljubljane

Od skupno 18 kandidatov na listi jih je le nekaj manj kot polovica žensk. Prevladujejo ženska poimenovanja in raba okrajšav. V kategoriji drugo ne beležimo poimenovanja.

Ženska poimenovanja so naslednja: slovenistka, vzgojiteljica, administratorica. Dvakrat se pojavi obrazilo -ka, enkrat pa -ica. Prav ti dve obrazili sta med najbolj pogostimi, sledi pa jima -inja.

Okrajšave so naslednje: univ. dipl. inž. el., uni. dip. oblik., ing. informatike. Za ta poimenovanje ni mogoče določiti spola.

Moških poimenovanj je glede na celoto vseh kandidatk za četrtno; dvakrat se namreč pojavi poklicno poimenovanje ekonomski tehnik. Za to poimenovanje imamo v slovenskem jeziku tudi žensko obliko, tj. ekonomska tehnica.

6.2.8 NPS – Naprej Slovenija

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	4	19
Moško poimenovanje	16	76,2
Okrajšava	0	0
Drugo	1	4,8
Skupaj	21	100

Tabela 9: Kandidatke stranke NPS

Od skupno 44 kandidatov je skoraj polovica ženskih kandidat, tj. 47,7 %. Stranka je na 2. mestu glede na število moških poimenovanj na listi za ženske poklicne opredelitve. Prvo mesto namreč zaseda Demokratska stranka s 100 % pojavitvijo moških poimenovanj, vendar pa velja omeniti, da se tam med skupno tremi kandidati pojavi samo ena ženska kandidatka za mestno svetnico Mestnega sveta MOL, ki pa se je opredelila z moškim poklicnim poimenovanjem.

Moška poimenovanja, ki se pojavijo na listi kandidat, so naslednja: grafičar, ekonomski tehnik, gimnazijski maturant, ustni higienik. Poimenovanje gimnazijski maturant se (kljub temu, da imamo tudi obliko gimnazijska maturantka) pojavi kar desetkrat. Tudi za ostala navedena moška poimenovanja imamo ženske oblike.

Ženska poimenovanja se pojavijo veliko redkeje, le v slabih 20 %. Ta so: trgovka, ekonomistka, pomočnica vzgoje predšolskih otrok in magistrica. Zopet se ponavlja vzorec obrazil -ka in -ica.

Stranka NPS se z 19,0 % na lestvici glede na rabo ženskih poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na predzadnje mesto.

6.2.9 Nova Slovenija – krščanski demokrati

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	11	52,4
Moško poimenovanje	3	14,3
Okrajšava	7	33,3
Drugo	0	0
Skupaj	21	100

Tabela 10: Kandidatke stranke NSi

Kandidatke iz stranke NSi se v več kot polovici poklicno opredeljujejo z ženskim poimenovanjem, npr. pravnica, podjetnica, ekonomistka, profesorica. Pojavi se tudi študentka, ki jo tako kot gimnazijskega maturanta/-ko in dijaka/-injo štejem med ženska oz. moška poimenovanja in ne v kategorijo drugo.

Kar tretjina kandidatke se je poklicno opredelila z okrajšavo, zato spola pri teh poimenovanjih ne moremo določiti.

Stranka Nova Slovenija se z 52,4 % ženskih poimenovanj na lestvici glede na rabo ženskih poimenovanj poklicev med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na 4. mesto.

Stranka Nova Slovenija se z 14,3 % na lestvici glede na rabo moških poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na predzadnje mesto. Le-to si deli s stranko Socialnih demokratov.

6.2.10 Demokratska stranka

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	0	0
Moško poimenovanje	1	100
Okrajšava	0	0
Drugo	0	0
Skupaj	1	100

Tabela 11: Kandidatke Demokratske stranke

Demokratska stranka sicer zajema samo tri kandidate, od tega je samo ena ženska. Tudi ta kandidatka se je opredelila z moškim poimenovanjem, tj. gostinski tehnik. V slovenskem jeziku poznamo tudi rabo ženske oblike gostinska tehnica.

Demokratska stranka se z 0,0 % na lestvici glede na rabo ženskih poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na zadnje mesto. To pomeni, da ženskega poimenovanja v okviru liste Demokratske stranke ni.

6.2.11 Solidarnost

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	5	38,5
Moško poimenovanje	6	46,1
Okrajšava	2	15,4
Drugo	0	0
Skupaj	13	100

Tabela 12: Kandidatke stranke Solidarnost

Največ poimenovanj je moških, sledijo jim ženska. Za vsa moška poimenovanja (tehnik, administrator, ekonomist), poznamo ženske oblike poimenovanj (tehnica, administratorica, ekonomistka). Ženska poimenovanja (doktorica, delavka, politologinja) nam pokažejo, da se pojavljajo vsa obrazila, ki smo jih omenjali do sedaj; obrazila -ka, -ica in -inja.

Stranka Solidarnost se na lestvici glede na rabo ženskih poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidati z 46,1 % deležem moških poimenovanj uvršča na tretje mesto.

6.2.12 Krščanski socialisti Slovenije

Ta stranka nima niti ene ženske kandidatke za svetnico Mestnega sveta MOL, zato jo izpuščam iz analize in nadaljnje obravnave.

6.2.13 Združena levica (DSD, IDS, TRS)

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	7	38,9
Moško poimenovanje	4	22,2
Okrajšava	7	38,9
Drugo	0	0
Skupaj	18	100

Tabela 13: Kandidatke za stranko Združena levica

Polovica vseh kandidatov je pri Združeni levici žensk. Tabela nam pokaže, da je največ okrajšav, pa tudi ženskih poimenovanj.

Ženska poimenovanja so študentka, strojepiska, farmacevtka, vzgojiteljica, igralka, itd. Pojavljajo se ista obrazila kot pri prejšnjih analizah kandidatk po posameznih strankah.

Moška poimenovanja so naslednja: gimnazijski maturant, slaščičar – pek in ekonomski tehnik. Za vsa zgoraj navedena moška poimenovanja obstajajo tudi ženska poimenovanja, npr. maturantka, slaščičarka, pekinja in tehnica.

Posebej sem preverila poklic peka, ki se mi zdi izrazito moški poklic, a Standardna klasifikacija poklicev navaja, da v Republiki Sloveniji (in zato posledično v slovenskem knjižnem jeziku) obstaja čisto za vsak poklic tudi žensko poimenovanje. Ženska, ki se poklicno ukvarja s peko, je pekinja.

6.2.14 LDS – Liberalna demokracija Slovenije

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	3	100
Moško poimenovanje	0	0
Okrajšava	0	0
Drugo	0	0
Skupaj	3	100

Tabela 14: Kandidatke za LDS

V listi LDS se med sedmimi kandidati pojavijo tri ženske kandidatke. Vse tri se poklicno opredelijo z ženskim poimenovanjem. LDS dosega najvišje mesto po številu opredelitev z ženskim poimenovanjem za kandidatke določene stranke.

Stranka LDS se z 0,0 % na lestvici glede na rabo moških poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na zadnje mesto. Le-to si deli s Stranko enakopravnih dežel. To pomeni, da ni med poimenovanji niti enega moškega poimenovanja.

6.2.15 SDS – Slovenska demokratska stranka

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	5	22,7
Moško poimenovanje	5	22,7
Okrajšava	11	50
Drugo	1	4,6
Skupaj	22	100

Tabela 15: Kandidatke stranke SDS

Med skupno 45 kandidati je skoraj polovica ženskih kandidatk, tj. 22 kandidatk oz. 48,9 %.

Največkrat se pojavijo okrajšave, ki mi v analizi poimenovanj ne služijo, saj pri le-teh ne moremo določiti generičnega spola. Moška in ženska poimenovanja so zastopana z enakim številom pojavitev, a še vedno skupno ne presegajo pojavitev okrajšav.

6.2.16 SED – Stranka enakopravnih dežel

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	1	100
Moško poimenovanje	0	0
Okrajšava	0	0
Drugo	0	0
Skupaj	1	100

Tabela 16: Kandidatke stranke SED

SED zajema skupno le tri kandidate, od tega je ena ženska predstavica. Ta se je opredelila z ženskim poimenovanjem (šivilja), kar stranko glede na izračunane odstotke uvrsti ob bok LDS, kjer so se prav tako vse kandidatke opredelile z ženskim poimenovanjem.

Stranka SED se z 0,0 % na lestvici glede na rabo moških poimenovanj med vsemi strankami in njihovimi kandidatkami uvršča na zadnje mesto. Le-to si deli z LDS. To pomeni, da ni med poimenovanji niti enega moškega poimenovanja.

6.2.17 Zelena koalicija

	Število (f)	Delež poimenovanj (%)
Žensko poimenovanje	8	50
Moško poimenovanje	3	18,8
Okrajšava	4	25
Drugo	1	6,2
Skupaj	16	100

Tabela 17: Kandidatke stranke Zelena koalicija

Polovica kandidatke se je poklicno opredelila z ženskim poimenovanjem. Ta so naslednja: sociologinja, pianistka, diplomantka evropskih študij, magistrica managementa v upravi, obramboslovka, pravnica, zgodovinarica in tajnica. Zopet se v večini pojavljata obrazili -ica in -ka.

Moških poimenovanj je za slabo petino; ta so psiholog, ekonomski tehnik, poslovni sekretar. Za vsa navedena moška poimenovanja obstajajo tudi ženska poimenovanja. Opazno je, da kandidatke ne izberejo moškega poimenovanja zaradi področja dela oz. da bi jim le-to

narekovalo takšno izbiro, saj so zgoraj navedena moška poimenovanja iz povsem različnih področij.

6.2.18 Krščanski socialisti

Ta stranka nima niti ene ženske kandidatke za svetnico Mestnega sveta MOL, zato jo izpuščam iz analize in nadaljnje obravnave.

6.3 Primerjava med vsemi kandidatkami

	ŽK (f)	ŽK (%)	ŽP (f)	ŽP (%)	MP (f)	MP (%)	Okr. (f)	Okr. (%)	Drugo (f)	Drugo (%)
Županja	4	1,74	1	1,09	2	3,03	1	1,69	0	0,00
SLS	14	6,09	3	3,26	5	7,58	5	8,47	1	7,69
DeSUS	21	9,13	9	9,78	5	7,58	1	1,69	6	46,15
SNS	5	2,17	2	2,17	2	3,03	0	0,00	1	7,69
SD	21	9,13	13	14,13	3	4,55	5	8,47	0	0,00
LZJ	20	8,70	9	9,78	5	7,58	4	6,78	2	15,38
SMC	21	9,13	8	8,70	4	6,06	9	15,25	0	0,00
ZS	8	3,48	3	3,26	2	3,03	3	5,08	0	0,00
NPS	21	9,13	4	4,35	16	24,24	0	0,00	1	7,69
Nsi	21	9,13	11	11,96	3	4,55	7	11,86	0	0,00
DS	1	0,43	0	0,00	1	1,52	0	0,00	0	0,00
S	13	5,65	5	5,43	6	9,09	2	3,39	0	0,00
KSS	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
ZL	18	7,83	7	7,61	4	6,06	7	11,86	0	0,00
LDS	3	1,30	3	3,26	0	0,00	0	0,00	0	0,00
SDS	22	9,57	5	5,43	5	7,58	11	18,64	1	7,69
SED	1	0,43	1	1,09	0	0,00	0	0,00	0	0,00
ZK	16	6,96	8	8,70	3	4,55	4	6,78	1	7,69
KR	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
SKUPAJ	230	100,00	92	100,00	66	100,00	59	100,00	13	100,00

Tabela 18: Navzkrižna primerjava vseh kandidatk

Legenda:

ŽK – ženske kandidatke

ŽP – ženska poimenovanja

MP – moška poimenovanja

Okr. – okrajšava

f – število

% – delež v odstotkih

Prvi stolpec na levi strani prikazuje imena strank. Imena so zaradi porabe prostora okrajšana. Celotna imena strank so zapisana v podpoglavjih poglavja 6.2.

6.4 Analiza ženskih poimenovanj

Žensko poimenovanje	Skladenjska podstava
Administratorka	tista, ki je v zvezi z administratorjem
Dijakinja	tista, ki je v zvezi z dijakom
Diplomantka marketinga	tista, ki je v zvezi z diplomantom
Dirigentka	tista, ki je v zvezi z dirigentom
Dramska igralka	tista, ki igra
Doktorica znanosti	tista, ki je v zvezi z doktorjem
Ekonomistka	tista, ki je v zvezi z ekonomistom
Ekonomska tehnica	tista, ki je v zvezi s tehniko
Farmaceutka	tista, ki je v zvezi z farmacevtom
Gimnazijska maturantka	tista, ki je v zvezi z maturantom
Knjižničarka	tista, ki je v zvezi s knjižničarjem
Komercialistka	tista, ki je v zvezi s komercialistom
Magistrica ekonomije	tista, ki je v zvezi z magistrom
Magistrica ekonomskih in poslovnih ved	tista, ki je v zvezi z magistrom
Magistrica managementa v upravi	tista, ki je v zvezi z magistrom
Magistrica mikrobiologije	tista, ki je v zvezi z magistrom
Magistrica poslovnih ved	tista, ki je v zvezi z magistrom
Novinarka	tista, ki je v zvezi z novinarjem
Oblikovalka	tista, ki oblikuje
Obramboslovka	tista, ki je v zvezi z obramboslovcem
Organizatorica	tista, ki je v zvezi z organizatorjem
Organizatorica dela	tista, ki je v zvezi z organizatorjem
Oskrbovalka	tista, ki je oskrbuje
Pianistka	tista, ki je v zvezi s pianistom
Podjetnica	tista, ki je v zvezi s podjetjem
Politologinja	tista, ki je v zvezi s politikom
Pravnica	tista, ki je v zvezi s pravom
Prodajalka	tista, ki prodaja
Profesorica matematike	tista, ki je v zvezi s profesorjem
Profesorica nemščine in angleščine	tista, ki je v zvezi s profesorjem
Profesorica razrednega pouka	tista, ki je v zvezi s profesorjem
Profesorica socialne pedagogike	tista, ki je v zvezi s profesorjem
Računovodkinja	tista, ki vodi račune
Slovenistka	tista, ki je v zvezi s slovenistom
Socialna delavka	tista, ki dela
Sociologinja	tista, ki je v zvezi s sociologom
Strojepiska	tista, ki piše na stroj
Šivilja	tista, ki šiva
Študentka	tista, ki je v zvezi s študentom
Tajnica	tista, ki je v zvezi s tajnim
Trgovka	tista, ki je v zvezi s trgovom
Umetnostna zgodovinarica	tista, ki je v zvezi z zgodovinarjem
Upravno-administrativna tehnica	tista, ki je v zvezi s tehniko

Uslužbenka	tista, ki je v službi
Vzgojiteljica	tista, ki je v zvezi z vzgojiteljem
Zdravnica	tista, ki zdravi

Tabela 19: Analiza ženskih poimenovanj

Žensko poimenovanje poklica medicinske sestre je v besedotvornem vidiku stalna besedna zveza, zato je ne uvrščam med zgoraj naštete, ki to niso.

Osredotočila sem se na to, kakšna so ta poimenovanja v primerjavi z moškimi poimenovanji in kako so tvorjene. Večina poimenovanj je navadnih izpeljank (In) iz moškega poimenovanja. Imamo tudi ženska poimenovanja, ki izhajajo iz vzporedne tvorbe. Ta poimenovanja so (dramska) igralka, oblikovalka, obramboslovka, oskrbovalka, podjetnica, pravnica, prodajalka, računovodkinja, (socialna) delavka, strojepiska, tajnica, trgovka, (upravno-administrativna) tehnica, uslužbenka in zdravnica.

6.5 Primerjava glede na obrazila

	-ka (f)	-ka (%)	-ica (f)	-ica (%)	-inja (f)	-inja (%)	Drugo (f)	Drugo (%)
Županja	1	2,17	0	0,00	0	0,00	0	0,00
SLS	3	6,52	0	0,00	0	0,00	0	0,00
DeSUS	3	6,52	3	8,82	1	16,67	2	33,33
SNS	2	4,35	0	0,00	0	0,00	0	0,00
SD	5	10,87	7	20,59	0	0,00	1	16,67
LZJ	3	6,52	5	14,71	1	16,67	0	0,00
SMC	5	10,87	2	5,88	1	16,67	0	0,00
ZS	2	4,35	1	2,94	0	0,00	0	0,00
NPS	2	4,35	2	5,88	0	0,00	0	0,00
Nsi	5	10,87	6	17,65	0	0,00	0	0,00
DS	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
S	1	2,17	3	8,82	1	16,67	0	0,00
KSS	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
ZL	6	13,04	1	2,94	0	0,00	0	0,00
LDS	2	4,35	0	0,00	1	16,67	0	0,00
SDS	2	4,35	1	2,94	0	0,00	2	33,33
SED	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	16,67
ZK	4	8,70	3	8,82	1	16,67	0	0,00
KR	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
SKUPAJ	46	100,00	34	100,00	6	100,00	6	100,00

Tabela 20: Primerjava obrazil pri ženskih poimenovanjih

Legenda:

-ka – priponsko obrazilo -ka

-ica – pripona -ica

-inja – pripona -inja

f – število

% – delež v odstotkih

Prvi stolpec na levi strani prikazuje imena strank. Imena so zaradi porabe prostora okrajšana. Celotna imena strank so zapisana v podpoglavjih poglavja 6.2.

6.6 Seznami posameznih poimenovanj po kategorijah

6.6. 1 Seznam ženskih poimenovanj

Žensko poimenovanje	Število pojavitev (f)	Delež pojavitev (%)
Administratorka	2	2,17
Dijakinja	1	1,09
Diplomantka marketinga	1	1,09
Dirigentska	1	1,09
Dramska igralka	1	1,09
Doktorica znanosti	1	1,09
Ekonomistka	9	9,78
Ekonomska tehničarka	2	2,17
Farmaceutka	1	1,09
Gimnazijska maturantka	1	1,09
Knjižničarka	2	2,17
Komercialistka	1	1,09
Magistrica ekonomije	2	2,17
Magistrica ekonomskih in poslovnih ved	1	1,09
Magistrica managementa v upravi	1	1,09
Magistrica mikrobiologije	1	1,09
Magistrica poslovnih ved	1	1,09
Medicinska sestra	3	3,26
Novinarka	2	2,17
Oblikovalka	1	1,09
Obramboslovka	1	1,09
Organizatorica	1	1,09
Organizatorica dela	1	1,09
Oskrbovalka	1	1,09
Pianistka	1	1,09
Podjetnica	1	1,09
Politologinja	3	3,26
Pravnica	14	15,22
Prodajalka	1	1,09
Profesorica matematike	1	1,09
Profesorica nemščine in angleščine	1	1,09
Profesorica razrednega pouka	2	2,17
Profesorica socialne pedagogike	1	1,09

Računovodkinja	1	1,09
Slovenistka	2	2,17
Socialna delavka	3	3,26
Sociologinja	3	3,26
Strojepiska	1	1,09
Šivilja	4	4,35
Študentka	3	3,26
Tajnica	1	1,09
Trgovka	1	1,09
Umetnostna zgodovinarica	2	2,17
Upravno-administrativna tehničarka	1	1,09
Uslužbenka	2	2,17
Vzgojiteljica	3	3,26
Zdravnica	1	1,09
SKUPAJ	92	100

Tabela 21: Vsa ženska poimenovanja poklicev ter njihovo število pojavitev

Legenda:

f – število

% – delež v odstotkih

V zgornji tabeli so po abecednem redu naštet vsa ženska poimenovanja, ki se pojavijo v analiziranem gradivu. Ženskih poimenovanj je skupno 92.

Iz tabele je razvidno, da se največkrat pojavi poimenovanje pravnice in sicer kar 14-krat, kar znaša 15,22 % glede na vsa poimenovanja.

Na drugem mestu je z 9 pojavitvami poimenovanje ekonomistke, kar znaša skoraj 10 % vseh poimenovanj.

Na tretjem mestu po številu pojavitev je poimenovanje šivilje. To poimenovanje poklica se v gradivu pojavi kar štirikrat, kar je 4,35 %.

Sledijo si poimenovanja, ki so omenjena trikrat. Ta so politologinja, socialna delavka, sociologinja, študentka in vzgojiteljica.

Ostala poimenovanja so omenjena dvakrat ali enkrat. Njihov zapis je v zgornji tabeli.

6.6.2 Seznam moških poimenovanj

Moško poimenovanje	Število pojavitev (f)	Delež pojavitev (%)
Administrator	5	7,58
Aranžerski tehnik	1	1,52
Blagovni referent	1	1,52
Doktor medicine	1	1,52
Ekonomist	3	4,55
Ekonomski tehnik	13	19,70
Gimnazijski maturant	18	27,27
Grafičar	2	3,03
Kemijski tehnik	1	1,52
Kontrolor službe kakovosti	1	1,52
Lesni tehnik	1	1,52
Organizator dela	4	6,06
Pedagog	1	1,52
Poslovodja	1	1,52
Pravnik	3	4,55
Računovodja	1	1,52
Slaščičar - pek	1	1,52
Sociolog	1	1,52
Upravni organizator	1	1,52
Upravni tehnik	1	1,52
Upravno-administrativni tehnik	2	3,03
Ustni higienik	1	1,52
Zdravstveni tehnik	1	1,52
Zgodovinar	1	1,52
SKUPAJ	66	100,00

Tabela 22: Vsa moška poimenovanja poklicev ter njihovo število pojavitev

Legenda:

f – število

% – delež v odstotkih

V zgornji tabeli so po abecednem redu naštet vsa moška poimenovanja, ki se pojavijo v analiziranem gradivu. Različnih moških poimenovanj je skupno 66.

Iz tabele je razvidno, da se največkrat pojavi moško poimenovanje gimnazijski maturant. Največ teh pojavitev je v stranki Naprej Slovenija – NPS. To poimenovanje se pojavi kar 18-krat, kar je več kot 27 % glede na vsa poimenovanja.

Na drugem mestu je s 13 pojavitvami poimenovanje ekonomski tehnik, kar znaša skoraj 20 % vseh poimenovanj.

Na tretjem mestu po številu pojavitev je poimenovanje administrator. To poimenovanje poklica se v gradivu pojavi petkrat, kar je 7,58 %.

Večkrat je omenjen tudi ekonomist, organizator dela, grafičar, pravnik in upravno-administrativni tehnik.

Ostala poimenovanja so omenjena samo enkrat. Njihov zapis je v zgornji tabeli.

6.6.3 Seznam okrajšanih poimenovanj

Okrajšana poimenovanja poklicev v gradivu sem uvrstila v posebno kategorijo, ki sem jo poimenovala okrajšave. Ta kategorija vsebuje poimenovanja, ki so okrajšana in jih zato ni mogoče uvrstiti niti med ženska niti med moška poimenovanja, saj spola pri okrajšavah ni mogoče razločiti.

Spodnja tabela ni urejena po abecednem redu kot je bila prejšnja Tabela 20, ki predstavlja vsa ženska poimenovanja in njihovo pogostost, saj je zaradi okrajšav to nekoliko težje urediti. Okrajšave so urejene tako, da njihovo število pada po pogostosti pojavitev v analiziranem gradivu.

Okrajšava	Število pojavitev (f)	Delež pojavitev (%)
prof. zgod. in umet. zgod.	4	6,78
univ. dipl. ekonom.	3	5,08
dipl. inž. elektrotehnike	3	5,08
gimn. mat.	3	5,08
dr. znanosti	3	5,08
univ. dipl. soc.	3	5,08
mag. znanosti	2	3,39
univ. dipl. inž. kmetijstva	2	3,39
mag. farmacije	2	3,39
inž. matematike	2	3,39
dipl. inž. agronomije	1	1,69
mag. znanosti	1	1,69
univ. dipl. pedag. in prof. zgodovine	1	1,69
prof. slovenščine in literature	1	1,69
inž. logistike	1	1,69
mag. poslovnih ved	1	1,69
prof. športne vzgoje	1	1,69
dr. med. spec.	1	1,69

mag. ekonomije	1	1,69
mag. gospodarskega prava	1	1,69
mag. managementa	1	1,69
mag. mednarodnih in diplomatskih študij	1	1,69
dipl. inž. zootehnike	1	1,69
univ. dipl. oblik. tekstilij	1	1,69
inž. informatike	1	1,69
univ. inž. gradbeništva	1	1,69
mag. socialne kulture	1	1,69
prof. pedagogike in sociologije	1	1,69
univ. dipl. prof. španščine	1	1,69
prof. pedagogike	1	1,69
prof. antropologije in balkanologije	1	1,69
inž. matematike	1	1,69
prof. likovne pedagogike	1	1,69
prof. angl. in nem.	1	1,69
univ. dipl. inž. strojništva	1	1,69
univ. dipl. inž. živ. tehn.	1	1,69
prof. angl. in nemščine	1	1,69
dr. bio. znanosti	1	1,69
dr. kem. znanosti	1	1,69
mag. diplomacije	1	1,69
mag. soc. man.	1	1,69
trg.	1	1,69
SKUPAJ	59	100,00

Tabela 23: Vsa okrajšana poimenovanja poklicev ter njihovo število pojavitev

Legenda:

f – število

% – delež v odstotkih

Največ pojavitev (kar 4) v gradivu se nanaša na okrajšavo prof. zgod. in umet. zgod., kar lahko razvežemo kot profesor zgodovine in umetnostne zgodovine, a spol v tem primeru ni dan, zato ga iz poimenovanja ni mogoče določiti.

Pet različnih okrajšav se v gradivu pojavi trikrat. Ta so uni. dipl. ekonom., dipl. inž. elektrotehnike, gimn. maturant, dr. znanosti in univ. dipl. soc.

Tri različne okrajšave se v gradivu pojavijo dvakrat. Ostala poimenovanja, ki so okrajšana, se v gradivu pojavijo samo enkrat.

6.6.4 Seznam drugih poimenovanj

Drugo poimenovanje	Število pojavitev (f)	Delež pojavitev (%)
Gostinstvo	1	7,69
Osnovna šola	2	15,38
Mmngment (tour)	1	7,69
Srednješolska	1	7,69
Srednja izobrazba	1	7,69
Srednja poklicna in strokovna šola	1	7,69
Srednja ekonomska šola	1	7,69
Srednja trgovska šola	2	15,38
VH stopnja	1	7,69
Visoka šola – jezikoslovje	1	7,69
Višja izobrazba	1	7,69
SKUPAJ	13	100

Tabela 24: Vsa poimenovanja poklicev, ki spadajo v kategorijo drugo in njihovo število pojavitev

Legenda:

f – število

% – delež v odstotkih

V zgornji tabeli so po abecednem redu naštet vsa drugotna poimenovanja, ki se pojavijo v analiziranem gradivu. To so tista poimenovanja, ki spadajo v kategorijo drugo, saj jih ni mogoče uvrstiti v nobeno od ostalih kategorij, ki se pojavijo v analiziranem gradivu. Takšnih poimenovanj je skupno 13.

Največ pojavitev dosežeta poimenovanji osnovna šola in srednja trgovska šola. Obe se pojavita dvakrat, tj. 15,38 %. Ostala poimenovanja se pojavijo samo enkrat

Vsa naštet poimenovanja ne opredeljujejo poklica, pač pa v večji meri opredeljujejo izobrazbo kandidatk. Poimenovanj zato ne morem šteti v nobeno od ostalih kategorij.

7 ZAKLJUČEK

Eden pomembnejših dejavnikov, ki je vplival na feminizacijo jezika je tudi položaj žensk v določenem času in okolju. Če izvzamemo eno svetnico in kakšno od visokih plemkinj, so ženske začele vstopati v javno življenje na našem prostoru šele v zadnjih desetletjih 19. stoletja ter prvih desetletjih 20. stoletja. Prvo univerzitetno izobraženo žensko smo Slovenci dobili šele leta 1906, prvo zdravnico Eleonoro Jenko Groyer pa leto kasneje (Umek 2008: 110). Ženske so dobile povsem drugačno vlogo tudi v času druge svetovne vojne pri nas, saj so bili takrat moški vpoklicani na svojo vojaško dolžnost, ženske pa so morale prevzemati tudi njihove vloge in naloge. Obenem pa preveč emancipirane in individualistično usmerjene ženske v takratnem času niso bile pretirano zaželeni, saj so v večini še vedno prevladovali meščanske vrednote, ki tega niso predvidevale.

Na prehodu v novo tisočletje lahko v različnih medijih beremo in poslušamo o številnih direktorih, poslankah, celo predsednicah držav. Sočasno z uveljavljanjem žensk na političnem in gospodarskem, pa tudi družbenem življenju, so se zanje uveljavila tudi ženska poimenovanja. Nekatera so že obstajala, druga so bila nekoliko spremenjena, spet nekatera povsem na novo feminizirana (Umek 2008: 113).

Prva leta novoustanovljene Republike Slovenije ženskam niso prinesle večjega vpliva na zgoraj omenjenih področjih. 1. julija 1992 je bil z Odlokom Vlade RS ustanovljen Urad za žensko politiko, ki se je leta 2001 preimenoval v Urad za enake možnosti. Urad je bil tudi pobudnik več razprav o rabi ženskih poimenovanj v slovenskem jeziku, prav tako je tam nastala ideja o zapisu zakonov v obeh spolih.

A. Vidovič Muha pravi, da jezikovna resničnost neusmiljeno zrcali družbeno stanje: vstop žensk na univerzo je bil mogoč šele konec devetnajstega stoletja, še takrat bolj izjema kot pravilo. To zgodovinsko dejstvo je tako ostalo zapisano v kolektivnem jezikovnem spominu, ki mu pravimo jezikovni sistem. Brisanje tega sistema bi vsekakor pomenilo posredno brisanje neke (tudi zgodovinske) družbene resničnosti (Vidovič Muha 2011: 413).

Poimenovanja so se morala oblikovati, saj ne moremo pričakovati, da bo jezik izoliran od družbe in rabe njegovih govorcev. Jezik in družba vplivata drug na drugega in za vsako najmanjšo spremembo v jeziku se lahko skriva več dejavnikov. Upam si trditi, da so problemi

z ženskimi poimenovanji poklicev oz. feminizacijo le-teh v večji meri družbene kot jezikovne narave, saj imamo z jezikovnega vidika v današnjem času ženska poimenovanja za čisto vse poklice, ki jih opravljajo tudi moški.

7.1 Hipoteza 1: Pri kandidatkah na posameznih listah je več poimenovanj poklicev ženskega spola.

Hipotezo 1 moramo potrditi, saj analiza pokaže, da se večinska ženska poimenovanja glede na posamezno listo strank pojavijo kar desetkrat, medtem ko se moška poimenovanja v večini glede na posamezno stranko pojavijo samo štirikrat.

Iz tega lahko sklepamo, da so ženske dobro ozaveščene glede rabe poimenovanja (pa tudi glede drugih vidikov), saj večinsko uporabljajo za svoje poklicno poimenovanje žensko obliko poimenovanja poklica.

7.2 Hipoteza 2: V izbranem gradivu, ki zadeva samo ženske kandidatke, ženska poimenovanja ne prevladujejo.

Hipotezo 2 moramo ovreči, saj nam Tabela 18 prikazuje, da se ženska poimenovanja v analiziranem gradivu pojavijo večkrat kot moška poimenovanja. Ženskih poimenovanj je v celotnem gradivu 92, moških pa za skoraj tretjino manj, tj. 66 moških poimenovanj poklicev. Ženskih poimenovanj je kar za 39,4 % več kot moških poimenovanj.

Tudi to nam pokaže, da se ženska poimenovanja v večini rabijo ter da so predstavnice nežnejšega spola ozaveščene o rabi ženskih poimenovanj poklicev v jeziku.

Delež moških poimenovanj je sicer še vedno precej visok, saj v tem primeru tukaj ne gre za rabo v mešani skupini, pač pa samo za ženske kandidatke, zato gre za zavestno odločitev ženskih kandidatk za uporabo oblike poimenovanja, ki nakazuje na moški spol.

7.3 Hipoteza 3: Analiza volilnih kandidat bo pokazala, da bo poimenovanj, ki sodijo v kategorijo »okrajšava« in »drugo«, najmanj.

To hipotezo moramo obdržati, saj je poimenovanj poklicev, ki smo jih s pomočjo analize poimenovanj uvrstili v kategoriji okrajšava ali drugo najmanj.

Če primerjamo med tema dvema kategorijama (tj. okrajšava in drugo), se več poimenovanj pojavi v kategoriji okrajšav (skupno kar 59 poimenovanj), kot pa v kategorij drugo (samo 13 poimenovanj).

Absolutna zmagovalka po največjem številu rabljenih okrajšav med poimenovanji je zagotovo Slovenska demokratska stranka s kar 11 okrajšanimi poimenovanji poklicev, npr. mag, znanosti, dipl. ekonomist, univ. dipl. inž. el. itd. Sledi ji Stranka Mira Cerarja z 9 pojavitvami okrajšav, npr. mag ekonom., univ. dipl. inž. geod., mag. medn. in diplomat. študij itd. Na tretjem mestu je stranka Nova Slovenija – Krščanski demokrati, ki vsebuje naslednje okrajšave: univ. inž. gradbeništva, inž. tekstilne tehnologije, prof. pedagogike in sociologije itd.

Okrajšanih poimenovanj je glede na celotno analizirano gradivo samo za dobrih 10 % manj kot moških poimenovanj.

Mogoče se okrajšana poimenovanja pojavljajo v tako velikem številu zaradi izrabe prostora na listi kandidatov ali pa zato, ker že sami izobraževalni programi ponujajo v nekaterih primerih svojim diplomantom takšna poimenovanja. Le-ti nato takšno poimenovanje prevzamejo brez večjega razmisleka o tem, da bi okrajšavo razvezali.

Poimenovanj, ki spadajo v kategorijo drugo je najmanj. V tej kategoriji so se pojavljala predvsem poimenovanja poklicev, ki dejansko to niso. Največkrat so kandidatke namesto poimenovanja svojega poklica zapisale svojo izobrazbo, česar pa seveda ne moremo enačiti. V tej kategoriji so se zato znašla različna poimenovanja, za katere so kandidatke predpostavljale, da opisujejo poklic, nam pa v analizi dejansko ne koristijo.

Poimenovanj z oznako drugo je najmanj, samo 13. Pojavijo se samo v 7 različnih strankah, v katerih so kandidatke za mestne svetnice Mestnega sveta MOL. Največ pojavitev takšnih poimenovanj je v stranki DeSUS, npr. srednja ekonomska šola, srednja izobrazba, osnovna šola itd. Mogoče lahko predpostavljam, da so v tej stranki v večini kandidatke, ki so že opravile svojo delovno dobo ali pa se koncu le-te približujejo. Mogoče so poimenovanja vezana tudi na starost kandidatk.

7.4 Hipoteza 4: Pri tvorbi ženskih poimenovanj za poklice se najpogosteje uporabljata priponski obrazili -ka in -ica.

Hipotezo 4 potrdimo, saj se v analiziranem gradivu največkrat pojavita priponski obrazili -ka in -ica.

Obrazilo -ka se pojavi največkrat; šteje kar 46 pojavitev, medtem ko se obrazilo -ica pojavi nekoliko manj, le v 34 primerih.

Poleg teh dveh obrazil se pojavlja tudi obrazilo -inja; pojavi se šestkrat.

Pojavijo se tudi poimenovanja, kot je šivilja in medicinska sestra. Medicinska sestra z besedotvornega vidika spada v skupino stalnih besednih zvez. Ta ženska poimenovanja ne izhajajo iz izvirno moškega poimenovanja, katerim dodamo obrazila za poimenovanja ženskih poklicev; torej niso vzporedno tvorjene, kot npr. doktorica, zdravnica itd.

Vemo, da obstajajo pri poimenovanju poklicev pari, kot sta krojač – šivilja in medicinski tehnik – medicinska sestra.

8 POVZETEK

Ko so se ženske uprle tradicionalni podobi matere, žene in gospodinje ter začele delovati tudi na drugih področjih, so postajale konkurenčne močnejšemu spolu tj. moškim. Potrebovale so tudi poimenovanja za njihove poklice. Ženska poimenovanja so sicer obstajala, a v večini za manj cenjene poklice, medtem ko je bilo za ostale potrebno nova ženska poimenovanja potrebno tvoriti na novo.

Pri intelektualnih poklicih, ki so nastali kot posledica predpisanega (tudi) univerzitetnega šolanja, gre dosledno za feminative; trditev je preverjena tudi s publikacijo Standardne klasifikacije poklicev (SKP).

Poimenovanja so se morala oblikovati, saj ne moremo pričakovati, da bo jezik izoliran od družbe in rabe njegovih govorcev. Jezik in družba vplivata drug na drugega in za vsako najmanjšo spremembo v jeziku se lahko skriva več dejavnikov.

A zdi se, da smo ženske na področju zaposlovanja še vedno zapostavljene oz. lahko občutimo neenakost med spoloma; to pa seveda zajema tudi poimenovanje osebe, ki se poklicno udejstvuje in njegove izbire poimenovanja svojega poklicnega področja glede na spol. Neenakost med spoloma je mogoče najti v različnih kulturah in družbah – kljub temu, da so v 21. stoletju ženske na poklicnem področju moških povsem konkurenčne, uporaba ženskih poimenovanj poklicev še vedno ni povsem samoumevna.

Ob primerjavi spola kot slovnične kategorije sem ugotovila, da ima prav raba spola v določenih kontekstih zelo močno predstavitveno vlogo. Uporaba določenega spola vpliva tudi na družbeno stanje in jezikovno zavest govorcev. Še vedno velja prav moški spol za nezaznamovanega oz. generičnega; v ednini namreč označuje nekaj generičnega ali pa povsem specifičnega. Različni pogledi na jezik to dejstvo razumejo drugače; feministke se temu upirajo, medtem ko jezikoslovci pravijo, da bi uporaba obeh spolov povzročila zmešnjavo zaradi ujemanja v jeziku.

Ker je glavni del tega diplomskega dela besedotvorna analiza izbranega gradiva, sem v teoretični del vključila nekaj osnovnih dejstev, ki spadajo v besedotvorje. Izhajala sem predvsem iz dela Ade Vidovič Muha, slovenske jezikoslovke in raziskovalke tega področja, in dela Toma Korošca in njegovega dela, ki se navezuje na slovenski vojaški jezik.

Predstavljen je tudi besedotvorni algoritem po Adi Vidovič Muha. Model je linearen, vsebuje pa tudi uporabo različnih oklepajev.

V teoretičnem delu so predstavljene različne vrste tvorjenk, ki jih na področju besedotvorja poznamo v slovenskem knjižnem jeziku. Tudi tukaj sem se navezovala predvsem na delo Ade Vidovič Muha in njeno razvrstitev sistemskih tvorjenk v štiri različne skupine: tvorjenke tipa a, b, c in č. Razvrstitev vsebuje tudi primere za vsak posamezen tip tvorjenk, ki jih navaja tudi Ada Vidovič Muha.

Ker je tema moje diplomskega dela vezana na ženska poimenovanja poklicev, sem le-te poskušala osvetliti tudi z besedotvornega vidika. Ugotovila sem, da pri tvorbi novih poimenovanj za ženske poklice ženska oblika ne bi smela biti vprašljiva, saj imamo v slovenskem knjižnem jeziku povsem zadovoljive poimenovalne možnosti za njihovo tvorjenje. Ta obrazila so -ka, -ica, -inja itd. Enakovredno uporabo narekuje tudi Standardna klasifikacija poklicev, ki je uraden dokument Republike Slovenije.

Raziskovala sem različne ovire, ki ženskam pri poimenovanju njihovega poklica povzročajo težave. Ugotovila sem, da so ovire predvsem sociolingvistične. Slovenski jezik namreč omogoča rabo ženskih poimenovanj, omogoča in nudi pa tudi ustrezna jezikovna sredstva za feminizacijo poimenovanj delujoči oseb. Pa vendar – govorci ženskih poimenovanj še vedno ne dojemamo kot popolnoma pomensko enakovrednih. Sociolingvistične ovire ne ovirajo procesa tvorjenja ženskih poimenovanj, pač pa njihovo dejansko rabo. Upam si trditi, da so problemi z ženskimi poimenovanji poklicev oz. feminizacijo le-teh v večji meri družbene kot jezikovne narave, saj imamo z jezikovnega vidika v današnjem času ženska poimenovanja za čisto vse poklice, ki jih opravljajo tudi moški.

Preden sem vprašanje poimenovanj poklicev za ženske in problema feminizacije v jeziku umestila v širši kontekst, sem preverila morebitne jezikoslovne ovire pri feminizaciji.

Sprašujem se tudi o tem, koliko je raba obojespolnih oblik za poimenovanja človeškega, živega v slovenskem knjižnem jeziku sploh smiselna. Različni jezikoslovci trdijo drugače; nekateri so za obojespolna poimenovanja, medtem ko drugi menijo, da je to povsem nepotrebno, saj je moški spol v jeziku nezaznamovan. Predstavljeni so tudi pravni in

uradovadni vidiki, ki zadevajo področje obravnave v mojem diplomskem delu. Najbolj sem se v okviru tega problema naslonila na Resolucijo o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2015, medtem pa velja omeniti, da že sama Ustava Republike Slovenije ne dopušča diskriminacije v družbi. Preiskovala sem tudi Standardno klasifikacijo poklicev in ugotovila, da je v tem dokumentu čisto vsak poklic, ki je klasificiran v naši državi, predstavljen tako z moško kot z žensko obliko poimenovanja.

V nadaljevanju sem predstavila tudi različne rešitve, ki jih predlagajo posamezni slovenski jezikoslovci s tega področja. Rešitve so sicer različne, a vse podkrepljene z močnimi argumenti za in proti rabi obojespolnih oblik.

Drugi del diplomskega dela zajema analizo in predstavitev rezultatov. Med gradivne vire sodi glasilo MOL, letnik XV, številka 7. Glasilo je bilo izdano pred lokalnimi volitvami leta 2014. V gradivu sem analizirala samo ženske kandidatke za županjo in mestne svetnice v MOL. Njihova poimenovanja svojih poklicev sem razvrstila v štiri različne kategorije: ženska poimenovanja, moška poimenovanja, okrajšave in kategorija drugo.

Najprej sem analizirala posamezne stranke in njihove kandidatke, nato pa predstavila tudi navzkrižno analizo vseh poimenovanj v gradivu. Primerjala sem tudi obrazila, ki so se pojavljala v kategoriji ženskih poimenovanj iz izbranega gradiva. Ugotovila sem, da se največkrat pojavi obrazilo -ka, sledi mu obrazilo -ica, na tretjem mestu pa je obrazilo -inja. To sem predvidevala tudi v eni od svojih raziskovalnih hipotez. Predstavila sem tudi vsa ženska poimenovanja, ki so se pojavila v gradivu, ter okrajšana poimenovanja, ki sem jih uvrstila v posebno kategorijo, saj jih zaradi okrajšav ni mogoče uvrstiti niti med ženska niti med moška poimenovanja, ker spola pri okrajšavah ni mogoče razločiti.

Glede na to, da Standardna klasifikacija poklicev v Republiki Sloveniji predvideva za vse poklice tako moško kot žensko obliko, me je sprva nekoliko presenetilo dejstvo, da je delež moških poimenovanj med ženskimi kandidatkami razmeroma visok. Nikjer sicer nisem zasledila, da bi imelo katerokoli žensko poimenovanje slabšalno vrednost.

Preko teoretičnega in empiričnega dela diplomskega dela sem prišla do končne ugotovitve, da je vprašanje feminizacije v jeziku velikokrat vprašljivo kljub zadostnim jezikovnim obrazcem, ki dovoljujejo in tudi predpisujejo rabo obeh oblik. Ženska poimenovanja v slovenskem

knjižnem jeziku obstajajo, razlogov, da njihova raba še vedno ni povsem samoumevna, pa je več; nekateri izvirajo iz jezika samega, medtem ko je veliko več razlogov na strani družbe same, ki jezik uporablja.

9 LITERATURA IN VIR

9.1 Vir

Mestna občina Ljubljana. Glasilo Mestne občine Ljubljana: lokalne volitve 2014. *Glasilo MOL* 15/7. Ljubljana: Mestni svet Mestne občine Ljubljana. 2–11.

9.2 Literatura

Alenka Gložančev idr. *Novejša slovenska leksika v povezavi s spletnimi jezikovnimi viri*. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2009.

Tomo Korošec. *Slovenski vojaški jezik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 1998.

Vera Kozmik in Jasna Jeram. *Neseksistična raba jezika*. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije, Urad za žensko politiko, 1995.

Olga Kunst Gnamuš. Razmerje med spolom kot potezo reference in spolom kot slovnično kategorijo. *Jezik in slovstvo* 40/7 (1995). 255-262.

Katja Kustec. *Novotvorjenke za poimenovanje oseb v slovenskem jeziku. Diplomsko delo*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2009.

Nataša Logar. Nove tvorjenke v publicistiki. *Poti slovenskega novinarstva – danes in jutri. Znanstveni zbornik ob 40. obletnici študija novinarstva na Slovenskem*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2004. 175-199.

Nataša Logar. Stilno zaznamovane nove tvorjenke – tipologija. *Slovensko jezikoslovje danes. Slavistična revija, posebna številka* (2006). 87-101.

Ada Vidovič Muha. Prvine družbene prepoznavnosti ženske prek poimenovalne tipologije njenih dejavnosti, lastnosti. *XXXIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnost, FF, 1997. 69–79.

Ada Vidovič Muha. *Slovensko skladijsko besedotvorje*. Ljubljana: Znanstvena založba FF, 2011.

Breda Pogorelc. *Slovenska skladnja in poimenovanja ženskih oseb. Neobjavljeno gradivo*. Ljubljana: Oddelek za slovenistiko in slavistiko, FF, 1997.

Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije. *Resolucija o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških, 2005–2013 (ReNPEMZM)*. Ljubljana: Pravno-informacijski sistem RS, 2005. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO29> (18. maj 2015).

Marko Stabej: Seksizem kot jezikovnopolitični problem. *XXXIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana: Oddelek za slovanske jezike in književnost, FF, 1997. 57-68.

Statistični urad Republike Slovenije: *Standardna klasifikacija poklicev*. Ljubljana: Statistični urad RS, 2008. Dostopno na: <http://www.stat.si/klasje/tabela.aspx?cvn=1182> (18. maj 2015).

Irena Stramljič Breznik. O besedi s tvorbenega, izrazijskega in frazeološkega vidika. *Besedoslovne lastnosti slovenskega knjižnega jezika in narečij* (1994/95). 315–401.

Irena Stramljič Breznik. *Besedotvorje – skripta*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2006.

Jože Toporišič. K teoriji spola v slovenskem (knjižnem) jeziku. *Slavistična revija* 29/1 (1981). 79–64.

Jože Toporišič. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja, 2004.

Neža Umek. *Feminizacija v slovenščini in francoščini: družbeni in/ali jezikoslovni problem? Diplomsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Fakulteta za družbene vede, 2008.

Ines Voršič. *Novotvorjenke v tiskanih in spletnih oglasih. Diplomsko delo*. Maribor: Filozofska fakulteta, 2009.

10 SEZNAM PRILOG IN PRILOGE

10.1 Legenda krajšav v diplomskem delu

BPo – besedotvorna podstava

Im – modifikacijska izpeljava ali modifikacijska izpeljanka

In – navadna izpeljava ali navadna izpeljanka

M – medpona

O – obrazilo

Om – medponsko obrazilo

Op – priponsko obrazilo

Opr – predponsko obrazilo

P – pripona

Pr – predpona

Se – sestava ali sestavljenka

SPo – skladijska podstava

Tpz – tvorjenje iz predložne zveze ali tvorjenka iz predložne zveze

Zm-p – medponsko-priponsko zlaganje ali medponsko-priponska zloženka

Zom – medponskoobrazilno zlaganje ali medponskoobrazilna zloženka

Z_{pri} – priredno zlaganje ali priredna zloženka

[] – pretvorbena obrazilnomorfemska vrednost predmetnopomenskih in slovničnih prvin

{ } – pretvorbena obrazilnomorfemska vrednost slovničnih prvin

→ ali ← – smer pretvorbe

→ – smer prepisa

SKP – Standardna klasifikacija poklicev

11 IZJAVA O AVTORSTVU

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, september 2015

Petra Kobal